наша свабода

№16 ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

18 КРАСАВІКА 2000 года АЎТОРАК

Адрас: 220123, г.Мінск, а/я 103

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

стр.6

«Старший брат» наведаў Мінск. Праездам

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

У нядзелю у Мінск прыязджаў з рабочым візітам расійскі прэзідэнт Уладзімір Пуцін. Беларусь стала першай краінай, якую ён наведаў пасля абрання прэзідэнтам.

Перад вылетам, у аэрапорце «Унукава» У.Пуцін заявіў, што маршрут ягонага першага падарожжа абраны невыпадкова: «З Беларуссю ў Расіі асаблівыя стасункі, якія вызначаюцца Саюзнай дамовай».

Мінск загадзя рыхтаваўся да прыезду саюзнага госця. У пятніцу цэнтральны праспект Ф.Скарыны быў практычна блакіраваны для аўтамабілістаў. На асобных участках, дзе аднаўлялася дарожная разметка, праспект поўнасцю перакрывалі. Адмысловыя камісіі прымушалі арганізацыі, офісы, прадпрыемствы, крамы, што знаходзіліся на шляху следавання У.Пуціна, прыводзіць у парадак фасад будынкаў. Камунальныя рабочыя фарбавалі светлафоры, бардзюры, дарожныя загароджы, ліхтарныя слупы. У суботу мэр Мінска Міхаіл Паўлаў асабіста аглядаў праспект, прагульваючыся пешшу. Па словах дасведчаных асобаў, сталіцу Беларусі так не рыхтавалі ні для каго – ні для М.Гарбачова, ні для Б.Ельцына, ні для Б.Клінтана.

Акрамя касметычных захадаў, былі яшчэ прадпрынятыя надзвычайныя захады бяспекі. Ва ўсіх дамах вакол плошчы Перамогі супрацоўнікі «органаў» апячаталі сутарэнні і паддашкі. Жыхарам кватэраў, чые вокны выходзяць на плошчу, забаранілі з 10 да 14 гадзінаў у нядзелю адчыняць форткі і вокны.

Уладзімір Пуцін прызямліўся ў аэрапорце «Мінск-2» у 13.45. У склад ягонай дэлегацыі ўваходзілі міністр энергетыкі Віктар Калюжны і міністр гандлю Міхаіл Фрадкін. У аэрапорце іх сустракалі беларускі прэм'ер-міністр Уладзімір Ярмошын, кіраўнік адміністрацыі прэзідэнта Міхаіл Мясніковіч, намеснік прэм'ер-міністра Урал Латыпаў, паслы Беларусі ў Расіі і Расіі — у Беларусі Уладзімір Грыгор'еў і Вячаслаў Далгоў.

Фота IREX/ProMedia

Візіт пачаўся з ускладання вянкоў да манумента Перамогі. Потым кіраўнік расійскай дзяржавы накіраваўся ва ўрадавую рэзідэнцыю «Заслаўе-2», дзе перамаўляў з А.Лукашэнкам сам-насам на працягу дзвюх гадзінаў.

Падчас перамоваў абмяркоўваліся праблемы сінхранізацыі планаў дзейнасці Беларусі і Расіі ў эканамічнай, палітычнай і абароннай сферах. На прэс-канферэнцыі У.Пуцін паведаміў аб тым, што былі таксама дасягнутыя дамоўленасці аб супрацоўніцтве Беларусі і Расіі ў ваеннай і ваенна-тэхнічнай сферах. Расійскі прэзідэнт падкрэсліў, што «абаронныя і палітычныя планы не могуць быць пабудаваныя на зыбкім эканамічным падмурку». Паводле ягоных словаў, галоўным накірункам рэалізацыі Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы з'яўляецца менавіта эканамічны накірунак. І тут размова ідзе найперш пра адзіную падатковую палітыку, адзіную мытную прастору і аднолькавае тарыфнае рэгуляванне.

Пад канец візіту Уладзімір Пуцін шчыра падзякаваў жыхарам Беларусі за «добразычлівы і радушны прыём». Каля 21 гадзіны У.Пуцін вылецеў у Лондан.

Тым часам дзяржсакратар Саюза Беларусі і Расіі Павел Барадзін, які прыехаў у Мінск разам з У.Пуціным, у гутарцы з журналістамі вызначыў асноўныя праблемы, якія, на ягоную думку, трэба вырашыць у межах Саюзнай дзяржавы. Паводле ягоных словаў, гэта адзіны рубель, адзіная падатковая база, адзіная мытная прастора, мяжа, абарона і грамадзянства. У бліжэйшы час, па словах дзяржсакратара, у Саюза Беларусі і Расіі з'явіцца сваё інфармацыйнае агенцтва, што будзе асвятляць дзейнасць Саюза, і некалькі газетаў.

П.Барадзін заявіў таксама, што ў бліжэйшыя тры-чатыры гады да Саюза Беларусі і Расіі далучацца яшчэ Украіна і Казахстан. Аднак ён не ўдакладніў, на чым менавіта базуецца гэтая ягоная ўпэўненасць.

Дзяржсакратар паведаміў яшчэ, што ў рамках Саюза дзвюх дзяржаваў будзе створаны апарат у складзе каля 300 чалавек, якія будуць займацца «вырашэннем канкрэтных пытанняў і праблемаў».

Цікава, што да таго, як Уладзімір Пуцін назаве імя новага расійскага прэм'ера (а гэта адбудзецца ніяк не раней 7 траўня – дня інаўгурацыі), ён не мае фармальнага права пакідаць тэрыторыю Расіі. Бо, паводле расійскіх законаў, прэзідэнт і прэм'ер-міністр не могуць разам пакідаць краіну. Як відома, У.Пуцін сумяшчае гэтыя дзве пасады, і таму мусіць быць «невыязным». Аднак ён пайшоў насуперак законам. У сваёй кнізе «Ад першай асобы» Уладзімір Пуцін прызнаўся, што ў ягонай КДБшнай характарыстыцы было пазначанае «паніжанае пачуццё небяспекі». Як іранічна пішуць расійскія аналітыкі, галоўнае, каб гэтае пачуццё не стала асноўным пры характарыстыцы Расіі.

ГАРАЧАЯ ЛІНІЯ

- **24- 26 красавіка Беларусь наведае дэлегацыя чэшскіх парламентарыяў- дэпутатаў верхняй палаты.** У яе склад уваходзяць: Ян Румель – былы дысідэнт, кіраўнік партыі Унія Свабоды. Займаў пасаду міністра ўнутраных справаў; Міхал Жалтоўскі, былы кіраўнік Чэшскага дэмакратычнага альянса і амбасадар Чэхіі ў ЗША, цяпер кіруе камітэтам па знешніх справах у чэшскім парламенце; Томаш Пуляр – кіраўнік фундацыі «Людзі ў бядзе». У праграме візіту – азнаямленне з сітуацыяй у Беларусі, сустрэчы з афіцыйнымі і апазіцыйнымі дзеячамі нашай краіны.
- **9 траўня, у дзень Перамогі, прэзідэнты Беларусі, Расіі і Украіны плануюць сустрэцца ў месцы сутыкнення межаў трох краінаў, там дзе знаходзіцца Холм Славы.** Аляксандр Лукашэнка і Леанід Кучма ўжо далі сваю згоду на ўдзел у акцыі «Нас аб'яднае Сцяг Перамогі». Цяпер патрабуецца яшчэ згода У.Пуціна.
- **У басейне ракі Амазонкі на тэрыторыі Бразіліі знойдзенае буйнейшае ў свеце радовішча урану.** Плошча радовішча складае каля 600 квадратных кіламетраў, паведамляюць улады краіны. Аднак распрацоўка залежаў урану будзе апраўданай толькі тады, калі кошт урану на сусветным рынку падарожэе ў паўтара раза, сцвярджаюць эксперты. Бразілія цяпер займае пятае месца па аб'ёмах здабычы урану.
- **Ізраільская выведка «Масад» сцвярджае, што ісламскія тэрарысты рыхтуюць замах на жыццё папы Рымскага Яна Паўла II.** У сувязі з гэтым Ватыкан прыняў дадатковыя захады бяспекі: на плошчу Святога Пятра сцягнутыя істотныя сілы італьянскай паліцыі. Апроч таго, па ўсім перыметры плошчы ўсталяваныя 35 металаіскальнікаў.
- **У Краснаярску у хуткім часе можа з'явіцца вуліца імя Аляксандра Лебедзя.** У Краснаярскі гарсавет паступіла прапанова аднай грамадскай арганізацыі перайменаваць вуліцу Новая Зара ў вуліцу Аляксандра Лебедзя, губернатара Краснаярскага края. У падтрымку гэтай ініцыятывы ўжо сабрана 50 подпісаў. У гарсавеце не пабачылі ў такой ідэі нічога крамольнага — толькі патлумачылі, што спачатку трэба атрымаць згоду не менш як паловы жыхароў вуліцы.

Новы старшыня АГП

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Новым кіраўніком Аб'яднанай Грамадзянскай партыі стаў віцэ-спікер Вярхоўнага Савета 13-га склікання Анатоль Лябедзька. Такое рашэнне было прынятае на з'ездзе АГП, які адбыўся 15 сакавіка. Адзіным сапернікам Лябедзькі на выбарах старшыні арганізацыі быў кіраўнік агульнарэспубліканскага стачкама прадпрымальнікаў гродзенец Валеры Леваneўскі. Аднак перавага галасоў (у 128 з 156 бюлетэняў галасы былі пададзеныя за Лябедзьку) кажа аб тым, што рэальнай альтэрнатывы ў цяперашняга старшыні проста не было.

Былы ж лідэр арганізацыі Станіслаў Багданкевіч быў прызначаны з'ездам на новаўведзеную пасаду ганаровага старшыні АГП. З гэтай нагоды яму ўручылі букет ружаў.

На пасады намеснікаў Лябедзькі прызначаныя Аляксандр Дабравольскі, Васіль Шлындзікаў, Павел Данейка і Яраслаў Раманчук. Зрэшты, як аказалася, галоўная інтрыга з'езда была не ў тым, каго абяруць новым старшынёй (Багданкевіч заявіў аб сваім няўдзеле ў выбарах яшчэ тыдзень таму), а ў тым, якую пазіцыю прыме з'езд адносна да маючых адбыцца ўвосені выбараў у палату прадстаўнікоў: удзельнічаць у іх альбо байкатаваць. 160 дэлегатаў падчас спрэчак падзяліліся прыкладна папароўну. Кожны прыводзіў свае аргументы, але найбольш часта гучаў той, **што калі партыя пойдзе на ўдзел у выбарах, яна легітымізуе нелегітымную заканадаўчую ўладу.** Ды і наўрад ці прадстаўнікам партыі ўлады на месцах далі б перамагчы ў акругах. Асабліва пры існуючай мажарытарнай сістэме выбараў. Зрэшты, рашэнне па гэтым пытанні так і не было прынятае. Вырашылі адкласці яго да восені, калі «сітуацыя з выбарамі праясніцца крыху больш». Наўрад ці ўлады і Лукашэнка штосьці зменяць да восені, а гэта значыць, што спрэчкі працягнуцца і надалей.

На з'ездзе прысутнічалі ўякасці гасцей дэпутат шведскага парламента, аташэ французскай амбасады, Міхаіл Чыгір, жонкі палітзняволеных дэпутатаў Андрэя Клімава і Уладзіміра Кудзінава, якія ў свой час у Вярхоўным Савеце 13-га склікання былі ў складзе фракцыі «Грамадзянскае дзеянне», якая складалася ў асноўным з прадстаўнікоў менавіта Аб'яднанай Грамадзянскай партыі. З'езд прыняў шэраг рэзалюцыяў, датычных сітуацыі на Беларусі, а таксама падтрымаў арганізацыю і правядзенне Усебеларускага з'езда.

Новаабраны старшыня АГП адказаў на пытанне НАШАЙ СВАБОДЫ.

– Спадар Анатоль, пасля вашага абрання на пасаду старшыні АГП чакаюць нейкія карэнныя пераўтварэнні? Можа, яна пад вашым уплывам стане менш «кабінетнай», а больш «вулічнай»?

– Наўрад ці нам патрэбны нейкія рэвалюцыйныя змены ў партыі, але трэба больш прафесійна скарыстоўваць тое, што ў нас ужо ёсць. Разам з тым я буду прапаноўваць некалькі новых захадаў, стварэнне новай інстытуцыі, якая б аб'яднала мажлівасці АГП і блізкіх грамадскіх арганізацыяў, – гэтакую парасонавую арганізацыю. Будуць распрацаваныя стратэгіі развіцця кожнага рэгіёна і шмат чаго іншага. А наконт вулічнасці – для нас гэта не прыярытэт. У мяне за плячыма дзесяць гадоў якраз рознай парламенцкай працы, працы ў міжнародных структурах. АГП, на мой погляд, павінна быць моцнай як на вуліцы, так і ў кабінетах, і ў гэтым формула поспеху. Зрэшты, на вуліцы павінна дзейнічаць не АГП ці там БНФ, а скаардынаваная агульная беларуская апазіцыя.

НАДВОР'Е

Курс наяўнага долара на «чорным рынку» 940

Прагнозы беларускага ўрада і экспертаў МВФ

Аляксей ЗНАТКЕВІЧ

У 2000 годзе ў беларускай эканоміцы не адбудзецца росту, сцвярджаюць спецыялісты Міжнароднага валютнага фонду (МВФ) у апублікаваным 12 красавіка «Аглядзе сусветнай эканомікі» (выданне фонду), якое выходзіць два разы на год. Такі прагноз МВФ адрозніваецца ад афіцыйнага прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі, згодна з якім на гэты год запланаваны эканамічны рост у памеры 2–3% валавага ўнутранага прадукту (ВУП). Эксперты МВФ прагназуюць таксама, што ў 2001 годзе эканамічны рост у Беларусі складзе 2% ВУП. «У Беларусі эканамічныя ўмовы на працягу 1999 года заставаліся складанымі, бо былі падарваныя хуткім ростам грашовай масы і, адпаведна, нарастаючай інфляцыяй і хуткім падзеннем абменнага курсу (беларускага рубля) на ўсіх сегментах валютнага рынку», – адзначаецца ў аглядзе. Эксперты МВФ лічаць, што для паляпшэння эканамічнай сітуацыі Беларусі неабходна «цвёрда прытрымлівацца жорсткай манетарнай і фіскальнай палітыкі адначасова з інтэнсіўнай лібералізацыяй і рэструктурызацыяй».

Паводле прагнозаў МВФ, рост спажывецкіх цэнаў сёлета складзе ў Беларусі 250 працэнтаў, што прыкладна адпавядае 11% штомесяц. Згодна ж з прагнозам сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі на год, інфляцыя прадугледжаная на ўзроўні 4,5–5,5% у месяц. ■

Пастаўкі расійскай нафты скараціліся

Юрген ГРУБІЧ

У красавіку Расія значна скараціла пастаўкі нафты беларускім нафтаперапрацоўчым заводам (НПЗ). З 1 па 10 красавіка НПЗ атрымалі 239 тысяч тон расійскай сыравіны, або 66% да аналагічнага перыяду мінулага года. Пры гэтым калі на ВА «Нафтан» пастаўлена 100% запланаванага аб'ёму нафты, то Мазырскі НПЗ атрымаў толькі 37%.

Ва ўрадзе Беларусі скарачэнне паставак нафты тлумачаць недахопам валюты для яе закупкі.

Што тычыцца рэзкага скарачэння паставак менавіта на Мазырскі НПЗ, то незалежныя эксперты звязваюць гэта з адсутнасцю канкрэтных дзеянняў беларускага боку ў адказ на прапановы кіраўніцтва нафтагазавай кампаніі «Слаўнафта» па рэканструкцыі Мазырскага НПЗ. Як вядома, прэзідэнт «Слаўнафты» Міхаіл Гуцэрыеў яшчэ напачатку лютага абмяркоўваў праблему рэканструкцыі з А.Лукашэнкам. Апошні паабяцаў вывучыць прапановы расійскага боку і даць адказ. Аднак паўторны візіт Гуцэрыева ў Мінск напачатку красавіка сітуацыю не праясніў. Між тым, як зазначаюць эксперты, укладваць сродкі ў рэканструкцыю Мазырскага НПЗ без належных гарантыяў беларускага ўрада «Слаўнафта» не рызыкне. ■

«Пуцін, GO HOME!»

Вольга АНЦЫПОВІЧ

16 красавіка ў Мінск прыязджаў Уладзімір Пуцін. Падчас ускладання ім кветак да вечнага агню на плошчы Перамогі людзьмі ў цывільным былі затрыманыя супрацоўнікі газеты «Навінкі» Юрась Сцефанішын і Алег Казарын. За паўгадзіны да гэтага міліцыя адабрала ў іх плакат, які яны так і не паспелі разгарнуць. На ім маладыя людзі напісалі: «Пуцін, go home!» і «Who is Пуцін?» Само ж затрыманне адбылося ў той момант, калі новаабраны прэзідэнт Расійскай Федэрацыі ўжо сядаў у свой аўтамабіль. Журналісты «Навінак», выскачыўшы на праезную частку, пачалі скандаваць: «Пуцін, вон з нашай краіны!» і «Пуцін, ідзі ў Расію!» Апошні лозунг яны выкрыквалі ўжо амаль знаходзячыся ў машыне затрыманых іх людзей.

Пасля Сцефанішына і Казырына прывезлі ў 123 аддзяленне міліцыі Цэнтральнага раёна, дзе на іх пачалі спрабаваць скласці пратакол. У першым яго варыянце адзначалася, што маладыя людзі знаходзіліся ў грамадскім месцы ў нецвярозым стане і непрыстойна сябе паводзілі, у другім – што яны спрабавалі наладзіць несанкцыянаваны пікет, а ў трэцім пратаколе іх абвінавачвалі ў дробным хуліганстве. Так і невядома, якое б абвінавачванне атрымалася ў выніку, але палкоўнік міліцыі заявіў, што праблемаў з журналістамі пасля 25 сакавіка ім больш не патрэбна, і Сцефанішына з Казырыным, пратрымаўшы ў аддзяленні дзве з паловай гадзіны, адпусцілі нават без складання хоць якога-небудзь пратакола. ■

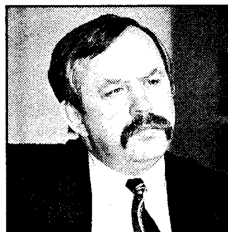
Налепкі

Алесь ШМЯЛЁЎ

Трое маладых людзей былі затрыманыя ў чацвер непадалёк ад штаб-кватэры БНФ міліцэйскім патрулём за тое, што расклейвалі на вулічных слупах налепку «26 красавіка — «Чарнобыльскі Шлях» і налепку «STOP – AIDS», якая нядаўна з'явілася ў Мінску. Міліцыянты не знайшлі лепшага выйсця, як павесці затрыманых ва Управу БНФ і пачаць патрабаваць там у прысутных тлумачэнняў, навошта малых да «крамолы» падбухторваеце? Затым юнакі Базараў, Рудзянкоў, Шпрыкаў былі дастаўленыя нарадам у РАУС Савецкага раёна, дзе на іх былі складзеныя пратаколы «за антысанітарыю ў горадзе». ■

Далгалёў на суд не з'яўляецца

Аляксей СТАЎСКІ

Губернатар Брэсцкай вобласці, былы віцэ-прэм'ер Васіль Далгалёў быў выкліканы Мінскім гарадскім судом у якасці сведкі па справе былога прэм'ер-міністра Беларусі Міхаіла Чыгіра. На першы выклік Далгалёў нават не адгукнуўся, і запыт быў пасланы паўторна. На гэтым гучным палітычным працэсе назіраецца час пачатку спрэчак. Акрамя Далгалёва, на судзе чакаюць з'яўлення яшчэ аднаго сведкі. Між тым абаронцы Чыгіра сцвярджаюць, што незалежна ад выступу апошніх абвінавачванне следства проста рассыпаецца на вачах, і абсалютна незразумела, за што цяпер Чыгіру можна вынесці абвінаваўчы прысуд. ■

Галадоўка ў «спецпрыёмніку»

Сяргей АСТРАЎЦОЎ

З 5 красавіка ў Гродне галадаў за кратамі Сяргей Мальчык – адзін з арганізатараў мітынгу, які адбыўся 25 сакавіка. Аб пачатку сваёй галадоўкі ён абвясціў адразу ў судовай зале. Суддзя Д.Дземчанка прысудзіў яму 10 сутак арышту.

Да арыштаванага дапускалі жонку, сяброў і юрыстаў з БХК. Дазвалялі перадаваць газеты і прадукты. Ён схуднеў, піў толькі ваду. Сябры прасілі яго скончыць галадоўку, але ён адмовіўся. С.Мальчык падаў скаргу на ўмовы ўтрымання. У камеры на двух чалавек знаходзяцца чатыры, спяць на баку на доле, побач – вядро-«туалет». Таксама ён спрабаваў перадаць з-за кратаў заяўку старшыні гарвыканкама А.Пашкевічу на правядзенне масавага мерапрыемства 26 красавіка. Перадаць заяўку міліцыянты, аднак, адмовіліся.

У аўторак прадстаўнікі Хельсінкскага Камітэта А.Антанюк і А.Сідзігаеў падалі скаргу ў абласны суд. Яны лічаць прысуд неаб'ектыўным і просяць скасаваць яго. Старшыня абласнога суда сп. Грынкевіч загадаў праз кур'ера даставіць справу С.Мальчыка (суды знаходзяцца на розных вуліцах). Аднак ён папярэдзіў, што іначая справа будзе разгледжаная не раней, як праз тры дні.

Прадстаўнікі БХК разумеюць, што шанцы на вызваленне С.Мальчыка з-за кратаў раней тэрміну – невялікія. Аднак нядаўна ім удалося двойчы дамагчыся свайго. Па-першае, ім не дазвалялі ўдзельнічаць у разглядзе адміністратыўных справаў А.Зацэпіна – таксама арганізатара мітынгу 25 сакавіка У.Соўца, якога міліцыя схапіла нібыта за распаўсюджванне ўлётак сярод прадпрымальнікаў. Пасля звароту ў абласны суд магчымасць абараняць такіх людзей атрымалі і прадстаўнікі БХК. Ім ужо ўдалося таксама дамагчыся, каб быў скасаваны штраф, якім быў пакараны У.Соўца. А таксама дзякуючы Хельсінкскаму Камітэту міліцыя вярнула грошы адной грамадзянцы, якая была затрыманая нібыта за ажыццяўленне «незаконнай валютнай аперацыі». ■

Супольнасць беларускіх гісторыкаў сёння расколатая

Уладзімір ТРАЦЦЯКОЎ

Некаторыя беларускія гісторыкі «ва ўгоду сваім палітычным прыхільнасцям прыносяць у ахвяру навуку». Пра гэта заявіў, выступаючы 14 красавіка на сесіі агульнага сходу Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (НАНБ), яе прэзідэнт Аляксандр Вайтовіч. Па яго словах, сёння супольнасць гісторыкаў расколатая: некаторыя сталі «палітыкамі розных кірункаў» і, замест таго, каб працаваць у архівах, толькі «прасейваюць фактычны матэрыял», адкідаючы ім не патрэбнае. «Ідзе беспрапынная вайна», і ў гэтай вайне Інстытут гісторыі не выконвае функцыі аб'яднання гісторыкаў на пазіцыях навукі», – заявіў А.Вайтовіч. Высновы аб палітыканстве гісторыкаў акадэмік А.Вайтовіч абгрунтаваў двума прыкладамі. Першы – калі на сходзе ў Інстытуце гісторыі вопляскамі перашкаджалі гаварыць паважанаму вучонаму, удзельніку Вялікай Айчыннай вайны. Другі – публікацыі і выступленні прафесара БДУ Снапкоўскага, у якіх, па словах Вайтовіча, «фальсіфікуецца гісторыя, у тым ліку гісторыя Беларускай акадэміі навук». У сувязі з гэтым прэзідэнт НАНБ Аляксандр Вайтовіч заявіў: «Зараз заканчваецца праца над «Гісторыяй Беларусі», і аддзяленне гуманітарных навук і мастацтваў не павінна дапусціць у ёй палітыканства». ■

З выстаўкі суполкі «Пагоня» таямніча знікла работа

Марат ГАРАВЫ

З экспазіцыі творчай суполкі «Пагоня» Беларускага саюза мастакоў у мінскім Палацы мастацтва знікла інсталяцыя Алеся Карповіча і Пятра Русака «Вясна-2000».

Выстаўку «Адраджэнне-2000», прысвечаную 82-м угодкам абвяшчэння БНР, суполка «Пагоня» адкрыла 14 красавіка. На ёй прадстаўлены больш за сто работ каля 50 аўтараў – жывапіс, графіка, скульптура, плакат, творы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Знікненне інсталяцыі «Вясна-2000» было заўважанае праз дзень пасля адкрыцця выстаўкі, 15 красавіка. Усе спробы кіраўніцтва «Пагоні» высветліць лёс прапажы ні да чаго не прывялі. Праўда, дзяжурныя дазорцы залы, у якой знаходзіцца экспазіцыя, паабяцалі напісаць кіраўніцтву Палаца мастацтва дакладную запіску аб зніненні твора.

Зніклая работа ўяўляе сабою нейкае падабенства абраза з вывявай, што нагадвае абліча кіраўніка беларускай дзяржавы. Гэты твор, выкананы ў стылі сяброўскага шаржу, раней публікаваўся на старонках недзяржаўнай газеты «Свободные новости». У афармленні інсталяцыі выкарыстаныя нацыянальны ручнік, беларускія рублі, якія выйшлі з абарачэння (так званыя «зайчыкі»), свежыя агуркі і слоік салёных агуркоў. Перад кампазіцыяй быў змешчаны надпіс «Час саліць агуркі». Праз некаторы час пасля адкрыцця выстаўкі слова «саліць» аказалася закрэсленым і над ім з'явілася слова «мачыць».

Два гады таму таксама ў Палацы мастацтва і таксама падчас выстаўкі суполкі «Пагоня» пры нявысветленых абставінах з экспазіцыі знікла падобная работа Алега Карповіча і Аляксея Марачкіна «Нашы лялькі». ■

Россия предлагает Союзу единое правовое пространство

Российская сторона предлагает провести первое заседание Совета министров Союзного государства Белоруссии и России 25 апреля в Москве. Об этом сообщил первый вице-премьер России Михаил Касьянов, отметив, что «повестка дня заседания будет, вероятно, включать вопрос о бюджете Союзного государства и ряд других документов, заключение которых вытекает из договора о создании Союзного государства». На начавшихся сегодня переговорах с белорусским премьером Касьянов намерен обсудить четыре проблемы, «принципиальные для ускорения интеграции двух государств»: «это — соглашения о создании единого правового пространства, единого таможенного пространства, о контроле за перемещением военной техники и о создании единой валюты». ■

Polit.ru

Шчукін і Статкевіч пад судом

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

24 красавіка ў будынку Мінскага гарадскога суда пачнецца разгляд крымінальнай справы па абвінавачванні дэпутата Вярхоўнага Савета 13-га склікання Валерыя Шчукіна і старшыні Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада) Міколы Статкевіча ў арганізацыі вулічных беспарадкаў 17 кастрычніка 1999 года падчас акцыі «Марш Свабоды». Па артыкуле 186.3, парушэнні якога ім інкрымінуюцца, апазіцыйныя дзеячы могуць атрымаць да 3 гадоў турмы. Абараняць падсудных будуць адвакаты Таццяна Станкевіч і Таццяна Вардомская, старшынстваваць на працэсе будзе суддзя Ігар Крот.

Па ўсіх прагнозах, працэс не зацягнецца надоўга, і ўжо максімум праз два тыдні будзе вынесены прысуд. ■

Рада ТБМ заклікае адзначыць мітынгамі гадавіну рэферэндуму-1995

Андрэй ВЯРЫГА

У нядзелю адбылося паседжанне Рады Таварыства беларускай мовы, на якім, апроч арганізацыйных, разглядаліся два істотныя пытанні. Першае датычыла стварэння Беларускага Нацыянальнага універсітэта. Рада звярнулася да ўсіх структураў Таварыства распачаць кампанію збору подпісаў сярод насельніцтва рэспублікі за адкрыццё БНУ і яго філіяў у Лідзе, Пінску і Оршы. Рада будзе настойваць перад Міністэрствам адукацыі РБ, каб БНУ пачаў сваю дзейнасць 1 верасня бягучага года ў Мінску. Таксама Рада ТБМ прыняла Зварот да беларускай грамадскасці адзначыць 14 мая (дзень рэферэндуму 1995 года) пікетамі і мітынгамі з патрабаваннем вярнуць народу яго гістарычную сімволіку і надаць беларускай мове рэальны статус дзяржаўнай мовы краіны. ■

Футбол: гонка распачалася

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

У выхадныя распачаўся чарговы, дзесяты па ліку, чэмпіянат Беларусі па футболе сярод камандаў вышэйшай лігі. У гэтым годзе чэмпіянат абяцае быць як ніколі багатым на інтрыгу. Ёсць прыкладна шэсць камандаў, здольных змагацца за залатыя медалі, а да таго ж пакінуць эліту ў гэтым годзе аж тры каманды (адбудзецца скарачэнне вышэйшай лігі з 16 да 14 камандаў), што абвострыць інтрыгу ўнізе турнірнай табліцы.

Гульні першага тура прынеслі такія вынікі: «Белшына» (Бабруйск) – БАТЭ (Барысаў) – 1:1, «Дынама» (Брэст) – «Славія» (Мазыр) – 1:3, «Нафтан» (Навапалацк) – «Ліда» – 1:1, «Тарпеда» (Магілёў) – «Камунальнік» (Слонім) – 1:0, «Тарпеда» (Мінск) – «Лакаматыў» (Віцебск) – 1:1, «Шахцёр» (Салігорск) – «Ведрыч» (Рэчыца) – 0:0, «Дынама» (Мінск) – «Гомель» – 3:1. ■

Очередной неизвестный визит Латыпова

Роман ЯКОВЛЕВСКИЙ

Глава белорусского внешнеполитического ведомства и вице-премьер Урал Латыпов вновь продемонстрировал склонность к секретности. О его визите 11-12 апреля в Израиль, который был назван официальным, МИД Беларуси сообщил лишь по его завершению. Недоумение по этому поводу высказывали не только журналисты, но и представители израильского посольства в Минске. По их словам, пресс-релиз о визите У.Латыпова был распространен заранее. Однако, СМИ Беларуси хранили полное молчание. А тот факт, что вовремя своего выступления 11 апреля в Палате представителей А.Лукашенко неоднократно обращался в зал к Латыпову, который был в это время в Тель-Авиве, было воспринято многими дипломатами с веселым удивлением.

В предыдущем месяце посещение У.Латыповым Берлина и выступление на международной конференции, по труднопонятным причинам, в Минске и вовсе пытались замолчать. Впрочем, как и состоявшуюся 8 марта беседу с заместителем министра иностранных дел Турции Айдын Шахинбашем. Все же не столь часто иностранные дипломаты столь высокого ранга посещают Минск. Об этом писала НАША СВАБОДА.

Согласно официальному сообщению МИД Беларуси, во время своего официального визита в Израиль министр иностранных дел У.Латыпов провел встречи с президентом Э.Вейцманом, своим коллегой Д.Леви, рядом министров и лидеров крупнейших партий Израиля. В ходе визита были подписаны соглашения об избежании двойного налогообложения, о поощрении и взаимной защите инвестиций, развитии образования, науки и культуры, а также и о взаимном учреждении и деятельности культурных центров. О каких-либо планах визитов израильских политиков в Беларусь по итогам визита не сообщалось. Помнится, как-то нынешний министр внутренних дел Израиля Натан Щаранский собирался посетить Беларусь. Но его знакомство с ней ограничилось беседой с У.Латыповым во время нынешнего визита последнего.

О визите У.Латыпова в Израиль была достигнута договоренность еще в январе, когда министр сопровождал своего президента на празднованиях в Вифлееме 2000-летия христианства. Однако до последнего момента его сроки почему-то скрывались от общественности. Очевидно, что визит в Израиль призван был продемонстрировать и так называемую многовекторную внешнюю политику Беларуси. На этот раз на Ближнем Востоке.

Известны довольно тесные связи, которые нынешнее руководство Беларуси установило с Ираком, Сирией, Ираном. Первое свое посольство в арабских странах Беларусь открыла в Египте. За последние два года руководитель Беларуси нанес официальные визиты в Иран, Сирию, Египет, а совсем недавно в Объединенные Арабские Эмираты. Ожидается, что в ближайшее время он посетит Тунис и Марокко. Главная цель всех этих вояжей — инвестиции и потенциальный рынок вооружений, технологии которых у Беларуси сохранились с советских времен.

Так что официальный визит вице-премьера-министра иностранных дел Беларуси Урала Латыпова в Израиль, где, кстати, проживают около 120 тысяч выходцев из Беларуси, показывает то, что Минск возлагает определенные надежды и на возможные инвестиции из Израиля. Известно, что их приток во многом сдерживается белорусским законодательством и практикой властей в отношении бизнеса. Во время своих бесед в Тель-Авиве, видимо, У.Латыпов давал пояснения своим собеседникам о безопасном для Израиля характере отношений Беларуси с арабскими странами и Ираном. Можно предположить, что его аргументация могла восприниматься положительно израильскими собеседниками. Ведь У.Латыпов считается специалистом по проблемам международного терроризма.

Склонность к скрытности в работе главы белорусского МИД некоторые наблюдатели иногда объясняют существенной разницей между декларациями и реальными результатами. Как известно, Беларусь продолжает находиться в самоизоляции. Пока далеки от поставленных целей и результаты лихорадочной активности, которую проявляет Беларусь на Ближнем Востоке. Кстати, вице-премьер У.Латыпов прибыл в Израиль по пути из Картахена (Колумбия), где он принимал участие в конференции Движения неприсоединения, куда Беларусь вступила в позапрошлом году с подачи предшественника У.Латыпова профессора И.Антоновича. По мнению многих дипломатов, членство Беларуси в Движении неприсоединения стало для министра У.Латыпова сомнительным наследием его предшественника. ■

Злучыць Захад і Усход

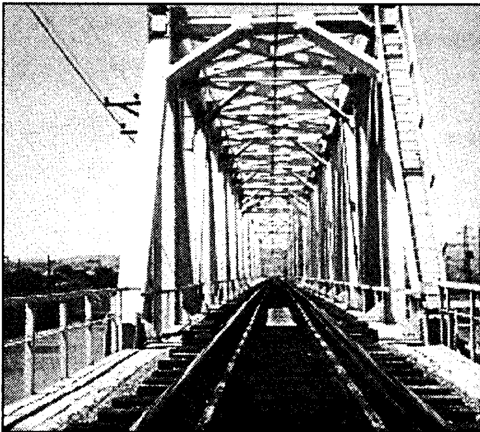
адразу трыма магістралямі збіраецца дзяржаўны сакратар Саюза Беларусі і Расіі Павел Барадзін

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Тры магістралі – гэта аўтамабільная, газавая і чыгуначная. Разам з імі будуць пракладвацца сучасныя тэлекамунікацыйныя і энергетычныя сістэмы.

Першы раз П.Барадзін паведаміў пра свой намер на паседжанні прэс-клуба Саюза, што адбыўся напярэдадні святкавання «дня ўз'яднання» 2 красавіка. А ў мінулую пятніцу дзяржсакратар вырашыў яшчэ раз нагадаць пра свае планы.

Павел Барадзін паведаміў, што будаўніцтва ўчастка новай буйной чыгункі Брэст-Масква ўжо ўхваленае. Новая чыгунка пройдзе па маршруце Парыж-Берлін-Варшава-Мінск-Масква і будзе мець вузкую еўрапейскую каляіну, што дазволіць скараціць час падарожжа адразу на некалькі гадзінаў (тыя, што звычайна трацяцца на мяжы Польшчы і Беларусі на замену колаў). Чыгунка будзе пракладвацца паралельна з ужо існуючай.

Будаўніцтва будзе весціся ў рамках Еўразійскага транспартнага калідора, які пройдзе па тэрыторыях Беларусі і Расіі. Павел Барадзін адзначыў, што ідэя праекта «была ўхваленая тры гады таму прэзідэнтамі Расіі і Францыі, а таксама канцлерам ФРГ». Ён дадаў таксама, што пасля стварэння Саюза Беларусі і Расіі «з'явілася рэальная магчымасць» рэалізацыі праекта, ініцыятарамі якога выступілі буйныя германскія кампаніі *Ferrostahl*, *RWE* і французская *Dumez-GTM*. Паводле папярэдніх разлікаў, што былі праведзеныя замежнымі экспертамі, кошт праекта можа складаць каля 15 мільярдаў долараў.

Як запэўнію журналістаў П.Барадзін, «усе інвестыцыі будуць замежнымі, а Расія і Беларусь будуць удзельнічаць у праекце матэрыяльнымі і працоўнымі рэсурсамі». Па словах прадстаўнікоў германскіх і французскай кампаніяў, што таксама прысутнічалі на прэс-канферэнцыі дзяржсакратара, рабочыя групы разглядалі розныя варыянты распалажэння перагрузачнага тэрмінальнага комплексу дзеля грузапатокаў з Еўропы ў Азію. Аднак эксперты прызналі, што самым танным варыянтам дзеля размяшчэння такога комплексу будзе Масква, «дзе ўжо ёсць уся неабходная інфраструктура».

Як паведамляе расійскае інтэрнэт-выданне «Газета.Ru», прэс-сакратар Саюза Аляксей Ядошкін удакладніў, на што менавіта будуць патрачаныя 15 мільярдаў долараў. Гэтая сума не ўключае ў сябе выдаткі на пабудову газаправода, які ўжо цяпер падведзены да беларускай мяжы – у хуткім часе пачнецца чарговы этап ягонага будаўніцтва на тэрыторыі Беларусі. Усе сродкі пойдуць на аўтамагістраль (3-4 мільярды долараў) і на чыгунку (8-10 мільярдаў). Апроч таго, з тых жа 15 мільярдаў будзе фінансавацца правядзенне ўсіх неабходных камунікацыяў, тэлефоннай сеткі ўздоўж усёй магістралі – па словах П.Барадзіна, яна будзе «такой жа, як у еўрапейскіх краінах». Чакаецца, што ўсе падрыхтоўчыя працы будуць праведзеныя да пачатку наступнага года. Рэалізацыя праекта пачнецца ў 2001 годзе і зойме, зноў-такі паводле разлікаў П.Барадзіна, 4-5 гадоў.

Новая аўтамагістраль Брэст-Масква будзе пракладвацца паралельна існуючай трасе M1/E30. Яна будзе платнай. Па словах дзяржсакратара Саюза Беларусі і Расіі, «кіраўнікі транспартных комплексаў нашых краінаў таксама ўхвалілі гэты праект».

П.Барадзін адзначыў, што ажыццяўленне гэтага «праекта стагоддзя» дазволіць стварыць тысячы працоўных месцаў у Беларусі і Расіі, а таксама прыцягне новыя інвестыцыі ў эканоміку абедзвюх краінаў. Гэтае будаўніцтва дазволіць знізіць сабекошт перавозкі грузаў. Уласна кажучы, асноўнай мэтай будаўніцтва ставілася забяспечыць танныя грузаперавозкі з Заходняй Еўропы ў Паўднёва-Усходнюю Азію. Паводле папярэдніх разлікаў, перавозка 1 тоны грузаў будзе каштаваць 5-10 долараў, а таксама скароціць час транспарціроўкі грузаў на два-тры тыдні.

Некаторыя назіральнікі мяркуюць, што новыя магістралі будуць пракладвацца незалежна ад таго, ці будуць заходнія інвестары ўкладваць грошы ў іх будаўніцтва.

Цікавая дэталь: Беларусь зарабляе немалыя грошы на перастаноўцы вагонаў з еўрапейскіх рэйкаў на беларуска-расійскія (і наадварот). Калі новая чыгунка з еўрапейскай каляінай будзе пабудаваная, наша краіна згубіць такую добрую крыніцу фінансавання. Таму расійскія эксперты не выключаюць магчымасці, што Аляксандр Лукашэнка выступіць супраць будаўніцтва новай чыгуначнай магістралі. ■

Дзве сесіі Усебеларускага з'езда

Вольга АНЦЫПОВІЧ

У нядзелю адбылося чарговае паседжанне аргкамітэта па правядзенні Усебеларускага з'езда. Паседжанне спачатку меркавалі правесці ў гасцініцы «Свіслач», але арганізатары не здолелі дамовіцца, таму сабраліся ў Таварыстве беларускай мовы. Штаб-кватэра ТБМ не змагла ўмясціць усіх запрошаных і сход перайшоў у сядзібе БНФ. Асноўнымі пытаннямі сталі час і месца правядзення, а таксама мова, на якой з'езд павінен весціся. Калі праблему з мовай вырашылі адносна хутка (беларуская, але пры неабходнасці можа ўжывацца і руская), то наконт часу і месца правядзення спрачаліся даволі доўга. Прапановы былі, па сутнасці, дзве: першая – правесці з'езд восенню, другая – правесці з'езд у дзве сесіі – у чэрвені і ў верасні.

Першую прапанову падтрымалі ўсе партыі і рухі, якія маюць досвед у падрыхтоўцы такіх акцыяў: БНФ, АГП, сацыял-дэмакраты і іншыя. Яны аргументавалі свой выбар тым, што акцыя павінна быць добра падрыхтаванай, інфармацыйна і фінансава забяспечанай, выбары дэлегатаў на з'езд павінны быць рэальна праведзеныя па ўсёй краіне. Усе грамадзяне Беларусі павінны азнаёміцца з мэтамі з'езда і з дакументамі, якія там будуць прынятыя. Такая падрыхтоўка зойме не меней чатырох месяцаў.

Другая частка аргкамітэта выказвала прапановы самыя розныя: ад правядзення з'езда ў Вільні праз месяц – да «наладжвання маёўкі амаль у чыстым полі». Як аргумент імі вылучаліся доказы, што нельга губляць ініцыятыву, «бо ідэю могуць перахапіць сілы, якія не маюць ніякага дачынення да лёсу Беларусі». Напрыклад, ім бачыцца бы ўжо зараз вядома, што БПСМ і падобныя да яго арганізацыі збіраюцца вылучаць сваіх дэлегатаў, якія фактычна могуць сарваць працу. Апроч таго, увосень палітычная сітуацыя можа значна пагоршыцца, што не дасць магчымасці правесці Усебеларускі з'езд на тэрыторыі Беларусі.

У выніку большасцю галасоў было вырашана праводзіць Усебеларускі з'езд у дзве сесіі: першая – 17-18 чэрвеня, а другая – у першыя дні верасня.

Частка сябраў аргкамітэта катэгарычна не згадзілася з такім рашэннем: нельга за месяц правесці ні сур'ёзную інфармацыйную кампанію, ні добрае інфармаванне міжнародных структураў наконт працы з'езда, ні вылучэнне дэлегатаў, якія б сапраўды прадстаўлялі большую частку беларускага народа. На іх думку, пры няякаснай падрыхтоўцы мерапрыемства ёсць небяспека, што з'езд ператворыцца ў звычайнае паседжанне сябраў найбольш вядомых апазіцыйных партыяў і рухаў і не стане народным.

А тое, што ўлады будуць перашкаджаць правядзенню Усебеларускага з'езда, вядома ўжо зараз. Так, паседжанне аргкамітэта павінна было адбывацца ў гасцініцы «Свіслач», дзе для гэтага арандавалі залу. Але ў апошні момант адміністрацыя «Свіслачы» адмовіла ў арэндзе без тлумачэння прычынаў, хоць грошы ўжо былі пераведзеныя на іх грашовы рахунак. ■

Мінскі касцёл святога Роха рыхтуецца да фестывалю духоўнай музыкі

Вольга ПАЛОНСКАЯ

Мінск, 17 красавіка. Завяршаецца падрыхтоўка да фестывалю духоўнай музыкі «Залатагорская ліра», які пройдзе 23-30 красавіка ў мінскім касцёле св. Роха. Па словах члена аргкамітэта фестывалю Віктара Кісценя, удзел у шасці фестывальных канцэртах возьмуць калектывы і сольныя выканаўцы духоўнай музыкі з Мінска, Гродна і Магілёва.

Фестываль адкрыецца новай канцэртнай праграмай арганнай музыкі музычнага таварыства касцёла св. Роха, куды ўваходзяць маладзёжны ансамбль «Золак», хор «Залатая Горка», выканаўцы Тацціяна Цыбульская, Віктар Скарабагатаў, Ганна Каржанеўская. У наступных канцэртах выступяць, у прыватнасці, такія мінскія калектывы, як хор «Голас душы» (касцёл св. Сымона і Алены), хор польскай песні (Дом ветэранаў), камерны хор «Чыстая крыніца» (Палац культуры Мінскага трактарнага завода), аркестр «Санантэ» пад кіраўніцтвам Івана Касцяхіна (саюз моладзі «Яднанне»), аркестр старажытнай музыкі «Рычаркар» (Палац культуры прафсаюзаў), маладзёжны хор «Сардзіс», паэтычны тэатр аднаго акцёра «Зніч» (Галіна Дзягілева). На закрыцці фестывалю выступіць хор *«Gloria»* мінскага Кафедральнага касцёла.

В.Кісцень падкрэсліў, што арганізатары і выканаўцы фестывалю працуюць на добраахвотнай аснове, таму ўваход на ўсе канцэрты вольны.

Назва фестывалю напрамую звязаная з месцам ягонага правядзення. Мінская Залатая Горка мае сталыя музычныя традыцыі. У 19-м стагоддзі, напрыклад, тут размяшчалася музычнае вучылішча, дзе навучалі арганістаў.

Будаўніцтва касцёла, у якім будзе праходзіць фестываль, было завершанае ў 1861 годзе. Пасля рэстаўрацыі ў 1982 годзе ў ім адкрылася зала камернай і арганнай музыкі Белдзяржфілармоніі. Сучасны арган зроблены ў 1984 годзе чэхаславацкай фірмай *Rieger-Kloss*. З 1991 года паралельна з філарманічнымі канцэртамі ў касцёле праходзяць набажэнствы. ■

Издержки тотального контроля

Благотворительную помощь люди оказывают людям, но не тоталитарному государству

Геннадий Грушевой отвечает на вопросы корреспондента НАШАЙ СВАБОДЫ.

Недавно общественная гуманитарная организация Фонд «Детям Чернобыля» отметил 10-летие своей деятельности. В 1997 году Фонд попал в число тех наиболее крупных благотворительных структур, которых власти сочли финансовыми донорами оппозиции и решили ликвидировать. Естественно, был позабыт огромный вклад этих организаций в образование, лечение, оздоровление населения Беларуси. На президента Фонда «Детям Чернобыля» Геннадия Грушевого ради устрашения даже завели уголовное дело. В отличие от Фонда Сороса и фонда «Восток-Запад», деятельность которых запретили якобы из-за неуплаты налогов, Фонду «Детям Чернобыля» удалось выстоять благодаря поддержке 40.000 граждан, которые прислали письма на имя президента. Спустя два года, Геннадию Грушевому вручали в Норвегии премию имени Рафта за вклад в гуманизацию мира. (Такая же премия вручена известной правозащитнице Елене Боннер).

– Геннадий Владимирович, известно, что у вашего Фонда часто возникают разногласия с официальным департаментом гуманитарной помощи. Чем это вызвано?

– С 1991 по 1994 год Фондом «Детям Чернобыля» была создана эффективная система распределения международной гуманитарной помощи для Беларуси. В то время около 70% необходимых медикаментов и медицинской техники республика получала благодаря связям белорусских неправительственных организаций с международными благотворительными фондами. Наша система работала настолько эффективно, что я в 1994 году внес в Совет министров предложение включить в государственный план по чернобыльской программе объем поддержки от негосударственных организаций. По моим расчетам, тогда мы могли бы облегчить бремя государственных расходов на Чернобыльскую программу на 10–12%, а государство переводило бы эти средства на иные цели. Условием было бы открытое партнерство между государством и негосударственными общественными структурами.

Но стремление режима «огосударствливать» все и вся в республике привело к полному контролю со стороны А.Лукашенко над потоками гуманитарной помощи. Департамент, который ввел лицензирование деятельности благотворительных организаций, был придуман для того, чтобы «навести порядок», а другими словами, подчинить нас и международных доноров воле президента, который до сегодняшнего дня лично ставит подпись на разрешение любого международного гуманитарного конвоя. Делает это он для того, чтобы затем сказать: «Это я, Лукашенко, передал вам эти медикаменты, эти парты, эти холодильники, это я дал вам право поехать за рубеж, это я ваш настоящий и единственный благотворитель». Ведь тот, кто держит в своих руках «краник» социальной помощи, владеет общественной поддержкой. Таким образом Лукашенко получил еще один инструмент влияния на электорат.

– В свое время это привело к тому, что часть ваших партнеров не смогли отправлять в Беларусь гуманитарную помощь, так как не были занесены в официальные, так сказать, реестры. Какие реальные потери сегодня несет Беларусь от вмешательства властей в деятельность благотворительных фондов?

– Во-первых, это привело к тому, что многие зарубежные партнеры, которые столкнулись с лишением права решать «кто, когда и какую помощь может получать», прекратили работать с Беларусью и переориентировались на другие страны. Многие вынуждены были резко ограничить свою благотворительную работу, и гуманитарные конвои значительно уменьшились. Большинство гуманитарных организаций стремится, привезя сюда помощь, тут же распределить ее населению. Они хотят видеть своими глазами, кто получает эту помощь. Установленный порядок исключает возможность контроля этих организаций над распределением помощи, потому что их груз еще должен отлежать на таможенных складах несколько недель, пока Лукашенко не поставит свою личную подпись на документах. Они не могут терять столько времени и просто уезжают. Зачастую их воля вовсе не учитывается, и решение «кому помочь?» принимают местные руководители.

К примеру, два дня назад из Буда-Кошелево уехала группа саксонской сети гуманитарных организаций. Ее руководитель Георг Титцен оказывает разностороннюю гуманитарную помощь жителям Буда-Кошелева. Обычно он выполняет 2-3 конвоя в год по 10-12 грузовиков, и его помощь значительно превосходит то, что может выделить районный бюджет. Готовясь к поездке, он надеялся собственноручно раздать детям пасхальные подарки. Бог с ним, с остальным имуществом: медикаментами и оборудованием. Титцен дважды переносил срок отъезда в Германию, жертвуя своим временем, но он уехал ни с чем. Пасхальные подарки остались опечатанными на складах. А ведь Георг Титцен в течение 9 лет оказывал серьезную поддержку загрязненному радиацией району.

Поэтому не стоит удивляться тому, что даже, по самым оптимистическим подсчетам, гуманитарная помощь Беларуси сократилась примерно в три раза.

– А выпады Лукашенко против Запада сыграли или не сыграли существенную роль в сокращении международной гуманитарной помощи?

– Конечно! Его оскорбительные высказывания о целях и намерениях наших партнеров, о том, что 90% помощи не идет на нужды людей, по-человечески глубоко обидели многих, и они перестали работать с Беларусью. Когда в 1997 году начались преследования Фонда и на его руководителей завели уголовные дела, многие наши партнеры заявили о своем нежелании сталкиваться с бесправием и беспределом, которые творятся в нашей стране.

– Геннадий Владимирович, сейчас Палата представителей рассматривает Закон о гуманитарной помощи. Что Вы можете сказать о нем?

– Я думаю, это следующий шаг к тотальному подчинению гуманитарных поставок правительству, еще одно неразумное творение нашего законодательного органа. Не понимая толком, что такое гуманитарная помощь, орган стал разрабатывать какой-то порядок в получении добровольной помощи из-за рубежа. Я многократно предлагал разрабатывать закон о благотворительной деятельности, а не о гуманитарной помощи. Во всех странах Европы существуют такие законы, регулирующие благотворительную деятельность.

Рассматриваемый у нас закон подрывает добровольческую основу гуманитарной помощи, сводит это к определенным должностным функциям. Он уничтожает фундаментальное право человека – право по своей воле помогать друг другу и заниматься благотворительностью. Я не хочу делать лицензируемое добро, я начинал благотворительную деятельность еще в 1989 году и, если до этого закона, я мог находить способы не лицензировать свою деятельность, то после принятия закона меня могут обвинить в нарушении законодательства. Механизм репрессий еще более ужесточится.

– Недавно Управление по координации гуманитарной деятельности ООН пересмотрело свою стратегию сбора средств международных доноров на проекты гуманитарной помощи странам, пострадавшим от аварии на ЧАЭС. Вы можете это как-то прокомментировать?

– Еще в 1997 году я говорил, что если программы ООН будут реализовываться в Беларуси без постоянного контроля представителей ООН, их средства не будут использоваться целиком по назначению. И так происходило на деле, потому что результат почти всегда разочаровывал доноров. Я думаю, речь идет об изменении механизма финансирования программ, который осуществляется в Беларуси на государственном уровне. Это запоздалое, но очень правильное решение. А что это будет за механизм, я пока не знаю.

– Возможно, речь идет не об изменении механизма финансирования, а о смене приоритетов в финансировании. Теперь средства ООН, которые предназначались на поддержание «саркофага» ЧАЭС, перенаправлены на гуманитарные проекты...

– Тогда мы снова выходим на признание преимуществ тех видов гуманитарной помощи, которые создали негосударственные международные чернобыльские инициативы. Ведь наши программы не были связаны с созданием каких-то производственных мощностей, они шли непосредственно на поддержку здоровья и жизни человека. 95% средств международной негосударственной помощи идут на медицину, лечение и оздоровление детей. Значит, можно только порадоваться, что выработанные нами приоритеты сейчас приняты ООН как наиболее эффективные. Все, что направлялось ООН на саркофаг и капитальное строительство, в «хороших» традициях постсоветских стран, главным образом разворовывалось.

– Ну а как Вы могли бы отреагировать на недавнее заявление Ивана Кеника, председателя Комитета по проблемам последствий катастрофы на ЧАЭС, о нецелесообразности закрытия этой атомной электростанции? Аргументировал Кеник свои слова заботой о тех 4.000 специалистах, которые могут остаться без работы.

– Поражает абсурдность мышления наших чиновников. Они умудряются самые простые вопросы выворачивать таким образом, что никто потом не может понять, чем руководствовались эти люди. Если речь идет о том, чтобы гарантировать контроль над состоянием законсервированных энергоблоков, то для этого достаточно, во-первых, сохранить десятую часть специалистов. Во-вторых, затратить десятую часть тех средств, которые сегодня требует поддержание жизнедеятельности этих энергоблоков. А если говорить о потенциальной опасности для этих же 4.000 специалистов в настоящей радиационной обстановке, то я был в Славутиче, где живут эти специалисты. Я разговаривал с ними и их семьями, и я знаю их общее настроение. Жены прекрасно понимают, что сейчас происходит со здоровьем их мужей, и все они понимают, что станцию было бы лучше закрыть еще 5 лет тому назад. Безвыходная ситуация толкает людей рисковать собственным здоровьем и здоровьем своих детей. Эксплуатировать эту безвыходность и мотивировать этим целесообразность сохранения атомной электростанции. Ну, остается только руками развести.

(Продолжение интервью в следующем номере)

Интервью брала Наталья РАДИНА

Дома на острове Шпикерог, где живут больные дети из Беларуси

Фонд «Детям Чернобыля» организует оздоровительные поездки белорусских детей в санаторий «Лабек» (Германия)

Украінскі рэферэндум: працяг будзе...

Кірэй МАНУЙЛАЎ

У гэтую нядзелю ва Украіне адбыўся рэферэндум амаль а-ля Лукашэнка. Вынікі галасавання – адказы «так» на ўсе чатыры пастаўленыя пытанні. То бок, на карысць Кучмы.

Як вядома, пасля пэўнага ціску Рады Еўропы і прызнання Канстытуцыйным Судом супярэчнымі закону пытанняў аб недаверы Вярхоўнай Радзе і аб магчымасці змянення Канстытуцыі шляхам рэферэндуму, у бюлетэнях для галасавання з меркаваных першапачаткова 6 пунктаў засталося 4: аб абмежаванні дэпутацкага імунітэту; аб стварэнні двухпалатнага парламента; аб скарачэнні складу ВР з 450 да 300 дэпутатаў; аб праве прэзідэнта распускаць парламент, калі той не будзе здольны на працягу месяца стварыць пастаянную большасць і на працягу 3 месяцаў ухваліць бюджэт. 16 красавіка «за» прагаласавала прыкладна 90% украінцаў. Пры яўцы — 75%. Дарэчы, было арганізаванае датэрміновае галасаванне – так, ужо па стане на 15 красавіка прагаласавала 28 % насельніцтва. Памятаючы атмасферу і палітычныя тэхналогіі мінулагодняй прэзідэнцкай кампаніі, сумневу ў тым, якімі будуць вынікі рэферэндуму, здаецца, не меў ніхто. У прыватнасці, дзяржаўныя газеты і тэлеканалы вялі проста татальную прапаганду па атрыманні чатырох неабходных прэзідэнту адказаў «так». Старалася вертыкаль (пасля прэзідэнцкіх выбараў Кучма звольніў больш за 70 кіраўнікоў раённых адміністрацыяў у рэгіёнах, дзе перамог не ён).

Але лёс вынікаў рэферэндуму – за туманам. Аўтаматычна ў Канстытуцыі і законах яны закадыфікаваныя не будуць. На гэта ўпаўнаважаная Вярхоўная Рада, але наўрад ці яна будзе рабіць тое з вялікай ахвотай і дзеяздольнасцю. Мяркуецца, што ў бліжэйшыя тыдні ўкраінскія парламентарыі толькі папярэдне пацвердзяць рэферэндумныя вынікі. А тэрмін магчымай непасрэднай працы над зменамі ў Канстытуцыі ў адпаведнасці з гэтымі вынікамі будзе перанесены на восеньскую сесію. Магчымай, бо парламенцкая большасць мае ўсяго 276 галасоў, а для імплементацыі вынікаў усенароднага галасавання ў Канстытуцыю неабходна 300 (г.зн. 2/3 ад агульнай колькасці дэпутатаў). Да таго многія з той самай большасці лічаць рэферэндум выключна сродкам абсалютызацыі прэзідэнцкай улады і скасавання парламентарызму. Таму недарма спікер ВР Іван Плюшч гаварыў у нядзелю, што рэакцыю дэпутатаў на вынікі рэферэндуму «прадугледзіць вельмі складана». А крыху раней ягоны намеснік Віктар Медведчук, папярэджваючы такую сітуацыю і разам з тым аказваючы папярэдні ціск на дэпутатаў, выказаў апасенні, «ці не ўзурпуе адзін з дзяржаўных органаў, у дадзеным выпадку Вярхоўная Рада, права вырашаць за народ». Паводле Канстытуцыйнага Суда, прызнаўшага рэферэндум у фармаце 4 пытанняў легітымным, дэпутаты проста абавязаныя выканаць выбар насельніцтва. Хоць ані Канстытуцыяй, ані іншымі законамі не прадугледжваецца ніякіх санкцыяў за невыкананне гэтага, за тое, што, як кажа старшыня КС, парламентарыям не «хопіць здаровага глузду».

Такім чынам, увосень, калі ВР праігнаруе вынікі плебісцыту, не выключана, што Леанід Кучма можа пайсці на сілавое вырашэнне праблемы. Альбо ён па прыкладзе Лукашэнкі «выправіць» Канстытуцыю вынікамі рэферэндуму праз уласныя прэзідэнцкія ўказы, альбо проста распусціць парламент і прызначыць датэрміновыя выбары, пастараючыся, відаць, зрабіць новую ВР як мага больш нялевай і лаяльнай да рэферэндуму з дапамогай уладных выбарчых рэсурсаў. Абодва захады незаконныя, бо прымаць змены ў Канстытуцыю павінна толькі ВР, а распускаць яе прэзідэнт мае права выключна ў выпадку, калі дэпутаты на чарговай сесіі не здолеюць на працягу месяца правесці аніводнага пленарнага паседжання. Хоць лютаўскі парламенцкі крызіс паказвае, што апошні варыянт не выглядае цалкам неверагодным. Карацей, працяг 16 красавіка можа быць якім заўгодна.

Калі і толькі Рада Еўропы, і іншыя міжнародныя палітычныя структуры не падтрымаюць не зусім адпаведныя ўкраінскай Канстытуцыі працэсы. Бо ўжо ацэнка імі самой ідэі рэферэндуму была дастаткова негатыўнай. Выключэнне Украіны з РЕ – рэч цалкам рэальная. ■

Расія пад судом

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Вядомы брытанскі юрыст Гарэт Пейрс падала іск супраць Расіі ў Еўрапейскі суд па правах чалавека. Пра гэта паведаміла агенцтва ВВС.

Суду ўпершыню давядзецца разглядзець іск аб парушэнні правоў жыхароў Чачні. Г.Пейрс падала іск ад імя грозненскай медыцынскай сястры Сасіты Хасмагаметавай. Сястра сцвярджае, што расійскія вайскоўцы расстралялі на яе вачах пяць раненых чачэнцаў. Гэтая жанчына два месяцы таму пакінула Чачню і цяпер хаваецца «недзе на Захадзе». Яна таксама паведаміла адвакатцы Г.Пейрс пра збіццё чачэнцаў, якое ўчынялі расійскія салдаты.

Хутчэй за ўсё, разгляд гэтай незвычайнай справы ў Еўрапейскім судзе будзе доўжыцца шмат часу. Рашэнне, ці парушыла Расія абавязацельствы, узятыя пры падпісанні канвенцыі аб правах чалавека, з'явіцца толькі праз некалькі месяцаў. ■

ЗША – Злучаныя Штаты Афрыкі?

Ірына СТАРЦАВА

У Лівіі праходзіць сустрэча прадстаўнікоў афрыканскіх і арабскіх краінаў. Вялікая колькасць дэлегатаў сустрэчы заявіла, што падтрымлівае заклік лівійскага лідэра Муамара Кадафі да стварэння Злучаных Штатаў Афрыкі.

Падчас сустрэчы афрыканцы атрымалі магчымасць абмеркаваць свае праблемы без умяшання еўрапейскіх краінаў. Па словах аднаго дэлегата ад Намібіі, самае галоўнае для Афрыкі цяпер – гэта дамагчыся эканамічнага выжывання, перамагчы СНІД і спісаць знешнюю пазыку.

На думку экспертаў, галоўнымі праблемамі Афрыкі з'яўляюцца беднасць і СНІД. Сёння ў пяці афрыканскіх краінах больш за 20% насельніцтва складаюць ВІЧ-інфікаваныя, а працягласць жыцця скарацілася да ўзроўню пачатку стагоддзя. ■

Багатыя і бедныя

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Сусветны банк нядаўна апублікаваў даследаванне «Паказчыкі сусветнага развіцця ў 2000 годзе». Згодна з ім, усе намаганні, што прыкладаюцца з мэтай паляпшэння ўмоваў жыцця на Зямлі, прыводзяць да розных вынікаў.

Нягледзячы на скарачэнне колькасці жабракоў у некаторых бедных краінах свету, у прыватнасці ў Кітаі, у шмат якіх іншых краінах штогод павялічваецца колькасць жыхароў, што жывуць у жабрацкіх умовах. Міжнародная супольнасць ставіць перад сабой мэту скараціць да 2015 года колькасць беднага насельніцтва планеты ўдвая. Аднак невядома, ці атрымаецца яе дасягнуць.

Сусветны банк адзначае, што шостая частка насельніцтва Зямлі – каля 1 мільярда чалавек, што жывуць у Паўночнай Амерыцы, Еўропе, Японіі і Аўстраліі, – атрымоўваюць 80% сусветных даходаў.

Сярэдні даход гэтых людзей складае 70 долараў ЗША ў дзень.

У той жа час, 57% сусветнага насельніцтва – жыхары 63 найбяднейшых краінаў свету – атрымоўваюць толькі 6% сусветных даходаў, зарабляючы ў сярэднім 2 долары ў дзень. Апроч таго, яшчэ 1 мільярд 200 мільёнаў жыхароў Зямлі атрымоўваюць менш за 1 долар у дзень. ■

Крыж... паўмесяц... дыямант?

Ірына СТАРЦАВА

Міжнародная арганізацыя Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца, магчыма, удасканаліць сваю эмблему. Трэцім чырвоным сімвалам можа стаць схематычная выява дыяманта.

Такая магчымасць стала вынікам кампрамісу з ізраільскай дэлегацыяй, якая даўно ўжо настойвае на выкарыстанні разам з чырвоным крыжам – сімвалам хрысціянства – і чырвоным паўмесяцам – сімвалам ісламу – шасціканцовай зоркі Давіда.

Калі гэтая прапанова будзе прынятая, Ізраіль зможа выяўляць зорку Давіда на адной з граняў дыяманта. На астатніх гранях сваю сімволіку змогуць размясціць іншыя краіны, што ўваходзяць у арганізацыю, паведамляе радыёстанцыя «Эхо Москвы». ■

Пуцін ва Украіне

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Сёння пачынаецца афіцыйны візіт расійскага прэзідэнта Уладзіміра Пуціна ва Украіну. Наведаўшы Мінск і Лондан, У.Пуцін вырашыў завітаць і ў Кіеў.

Спачатку паміж расійскім і ўкраінскім бакамі адбудуцца перамовы ў пашыраным складзе. Галоўная тэма перамоваў – эканамічныя праблемы, у тым ліку – запазычанасць Украіны за пастаўкі прыроднага газу. Як заявіў у нядзелю ўкраінскі прэзідэнт Леанід Кучма, ён чакае ад візіту У.Пуціна ў Кіеў «працягу стратэгічнага партнёрства паміж дзвюма дзяржавамі на новым узроўні». У сярэдзіне дня У.Пуцін разам з украінскім прэзідэнтам Л.Кучмам накіруюцца ў Крым. Плануецца, што ў Севастопалі главы дзяржаваў наведаюць караблі-флагманы ваенна-марскіх сілаў Украіны і Чарнаморскага флоту Расіі.

Сёння ж увечары У.Пуцін вернецца ў Маскву. ■

Украіна не хоча пераплачваць

Міхась КАРПОВІЧ

Украінская дзяржава хоча набываць расійскі газ па цэнах для Усходняй і Цэнтральнай Еўропы, заявіў у нядзелю журналістам прэм'ер-міністр Віктар Юшчанка.

Раней Расія прадавала Украіне газ па 80 долараў за 1.000 кубаметраў, аднак сёлета Украіна плануе набыць 30 мільярдаў кубаметраў расійскага газу па 40 долараў за кубаметр – пры ўмове разліку «жывымі» грашыма. Па словах В.Юшчанкі, пытанне аб набыцці расійскага газу будзе абмяркоўвацца падчас візіту У.Пуціна ў Кіеў. ■

Сто тысяч дэманстрантаў на вуліцах Бялграда

Міхась КАРПОВІЧ

У Сербіі напрыканцы мінулага тыдня адбылася буйнейшая дэманстрацыя апазіцыі, скіраваная супраць Слабадана Мілошавіча. Упершыню са жніўня мінулага года прыхільнікі 16 апазіцыйных партыяў сабраліся разам – больш за 100.000 удзельнікаў акцыі патрабавалі адстаўкі прэзідэнта і правядзення датэрміновых выбараў.

Урад Мілошавіча даў дазвол на правядзенне акцыі і ў падзеі не ўмешваўся. Прадстаўнікі ўрада па звычцы заявілі, што за правядзеннем маніфестацыі стаяць амерыканскія спецслужбы, а арганізатарам дэманстрацыі проста невядомае пачуццё патрыятызму. Нешматлікія паліцэйскія кардоны захоўвалі нейтралітэт.

Адначасова ўрад паклапаціўся пра тое, каб максімальна скараціць колькасць удзельнікаў акцыі. Паліцэйскія спынялі аўтакалоны, што накіроўваліся ў Бялград з іншых сербскіх гарадоў, не выпускалі з аэрапорта ў горад замежных журналістаў. Згодна з распараджэннем урада, Сербскае тэлебачанне паспрабавала зацікавіць грамадзянаў шэдэўрамі амерыканскага кінамастацтва – яны нават паказалі пірацкую копію лепшага фільма мінулага года «Амерыканская прыгажосць».

Тым часам, у Швейцарыі Карла дэль Понтэ, ААНаўскі пракурор па пераследванні ваенных злачынстваў, заявіла, што нельга больш дазваляць Слабадану Мілошавічу «хавацца» ад міжнароднага правасуддзя. Па словах К. дэль Понтэ, арышт Мілошавіча мусіць стаць прыярытэтным.

А ў Брусэлі генеральны сакратар NATO Джордж Робертсан паведаміў, што Слабадан Мілошавіч, а таксама былыя лідэры баснійскіх сербаў Радаван Караджыч і Ратка Младзіч дагэтуль не арыштаваныя толькі таму, што аперацыя па іх затрыманні была б «надзвычай небяспечная для вайскоўцаў», што мусілі б яе выконваць. Таму Дж.Робертсан заклікаў гэтых асобаў добраахвотна здацца ў рукі правасуддзя. ■

1.401 год за кратамі

Міхась КАРПОВІЧ

Былы баявік сепаратысцкай арганізацыі баскаў *ETA* за ўдзел у тэрарыстычным акце быў асуджаны да 1.401 года турэмнага зняволення.

Тэракт, за які судзілі Хуана Мануэля Саарэса, адбыўся ў ліпені 1986 годзе ў Мадрыдзе і пацягнуў за сабой смерць 12 чалавек.

Хуан Мануэль Саарэс сам прызнаўся, што ладзіў той тэракт, і прынёс свае прабачэнні за яго перад судом. На працягу трох тыдняў, пакуль ішло следства, ён распавядаў, як разам з таварышам, таксама баевікам *ETA*, закладваў каля 35 кілаграмаў выбуховых рэчываў у грузавы аўтамабіль, што стаяў на адной з плошчаў Мадрыда. Аўтамабіль выбухнуў у той момант, калі побач з ім праязджаў аўтобус з гвардзейцамі. Загінула 12 чалавек, не менш за 77 чалавек было паранена.

Саарэс амаль дзесяць гадоў быў ва ўцёках ад іспанскіх уладаў, пакуль сам не вырашыў здацца – гэта адбылося ў Дамініканскай Рэспубліцы ў 1995 годзе. Былы баявік выказаў шчырае шкадаванне з нагоды свайго ўчынку, аднак гэта яму не дапамагло. Яго абвінавацілі ў 11 забойствах і 68 спробах забойства. Дарма адвакаты спрабавалі паменшыць тэрмін зняволення для свайго кліента, нагадваючы пра яго публічнае прабачэнне. Суд цалкам задаволіў патрабаванне пракурора – 1.401 год турмы. Як вядома, у Іспаніі няма больш смяротнага пакарання.

У дадатак да тэрміну зняволення, тэрарыст мусіць аплаціць тую шкоду, што была нанесеная 51 аўтамашыне і 297 будынкам у раёне выбуху. Аднак суд не змог дакладна падлічыць, колькі ўсяго грошай завінаваціўся Хасэ Мануэль Саарэс.

Варта зазначыць, што 1.401 год – не самы істотны тэрмін зняволення ў гісторыі сучаснай Іспаніі. У 1987 годзе пад судом апынуліся чатыры іншыя баевікі з *ETA*, якія за арганізацыю тэракту ў Мадрыдзе былі асуджаны да 2.232 гадоў за кратамі кожны.

За апошнія трыццаць гадоў баевікі з *ETA* забілі каля 800 чалавек, змагаючыся такім чынам за стварэнне незалежнай баскскай дзяржавы на тэрыторыі паўночнай Іспаніі і паўднёва-заходняй Францыі. У снежні мінулага года яны адмовіліся прытрымлівацца дамоўленасці аб паўтарагадовым перамір'і і з таго часу паспелі ўжо ўчыніць тры выбухі аўтамабіляў, у выніку якіх загінула тры чалавекі. ■

Последствия 1989 года

Збигнев БЖЕЗИНСКИЙ,

профессор международных отношений Университета Джона Хопкинса. При президенте Джимми Картере был советником по национальной безопасности

Распад Советского Союза, положив конец биполярному миру, возвестил о начале эры американской гегемонии. Гегемония, конечно, – не всемогущество, но, несомненно, означает превосходство. Когда мы вглядываемся в будущее, то один из первых вопросов касается этой гегемонии.

Исчезнет ли в будущем американская гегемония или же она перейдет во что-то другое? Если гегемония не вечна, то, учитывая нынешнюю расстановку сил в мире, она может привести лишь к единственной альтернативе – к международной анархии, поскольку ни одна существующая система и ни один возможный союз стран не смогут взять на себя роль, которую в настоящее время играют Соединенные Штаты.

Второе величайшее изменение, свершившееся после распада Советского Союза, – это ликвидация глобального идеологического раздела, формировавшего линию поведения в минувшем столетии: как организовать общество и как распределить в нем политическую власть. Двадцатое столетие было отмечено фанатическим догматизмом, в нем доминировало желание создать принудительную утопию в общественном измерении жизни.

Если американская гегемония, которая действительно существует, является переходной, т. е. если она закончится в мягкой форме, а не путем внезапной ликвидации, ведущей к анархии, и не путем одностороннего исчезновения Америки с мировой сцены, – то в процессе эволюции этой гегемонии должны произойти фундаментальные изменения. Эти изменения должны охватить значимые регионы мира, которые и несут в себе наибольшую потенцию к изменениям, – Европу, Россию, Китай, Японию, Средний Восток и Персидский залив.

Среди всех прочих наиболее важны взаимоотношения Америки с Европой и отношения Америки с Китаем. Отношения с Европой окажут значительное воздействие на отношения Америки и Европы с Россией и, несомненно, на отношения России с Европой и Америкой. Американские отношения с Европой также будут наиболее значимы для эволюции Среднего Востока и стран Персидского залива. Американские отношения с Китаем окажут значительное влияние на отношения Америки и Китая с Россией.

Если к этим отношениям подходить с ответственностью, то они обеспечат постепенное перерождение гегемонии Америки в нечто, способное развиться в кооперативную структуру власти, которая заменит уникальное стечение обстоятельств, когда одна держава является господствующей, хотя и не всемогущей. Многое, однако, зависит от того, как будут развиваться американо-европейские отношения.

Когда я говорю «американо-европейские», я использую два слова, имеющие в военно-политическом контексте совершенно противоположные значения. «Американские» означает политическую и военную мощь Америки. «Европейские» означает политическое и военное положение ряда европейских стран, которые тесно сотрудничают экономически и начинают более тесно действовать в областях внешней и военной политики, но которые пока еще не имеют общего политического и военного профиля. Интересно, что европейские члены NATO тратят 2/3 от того, что Америка затрачивает на военные нужды. Но этот эквивалент в 2/3 американских расходов дает европейским странам военный потенциал, в лучшем случае сравнимый с 20% американской военной мощи.

Вот важный пример: в Косовском кризисе ни одна европейская страна сама по себе не могла в военном отношении преобладать над Сербией, страной с 10-миллионным населением, довольно бедной и отсталой. Это означает, что если Европе суждено быть партнером в развивающейся интернациональной системе, то ей необходимо интегрироваться не только экономически, но и политически и военно, а Америке нужно к этому приготовиться.

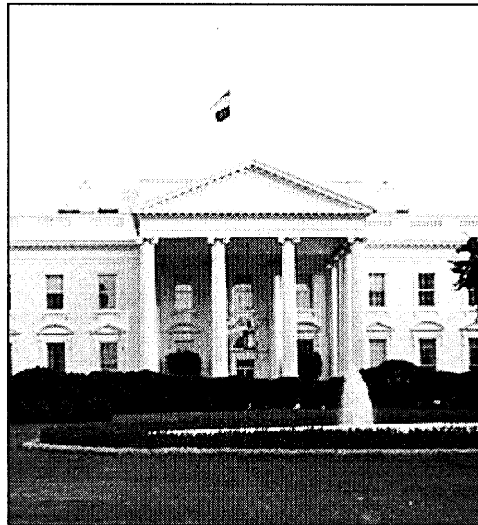
Осуществить реструктуризацию американо-китайских отношений, по сравнению с американо-европейскими, будет более сложно. Китайско-американские отношения чувствительны к истерии американского общественного мнения, и что касается китайского общественного мнения, то им пока что также истерически манипулируют. Тем не менее, важно, чтобы Китай был кооптирован в международную систему в качестве фактора стабильности, а не как часть некоей стратегической элизии, включающей Китай, Россию и Индию в противовес американской гегемонии. Выбирая сотрудничество, Китай может избежать ситуации, в которой Япония подвержена соблазну сыграть более независимую роль по обеспечению безопасности, что в некоторых отношениях уже начинает происходить.

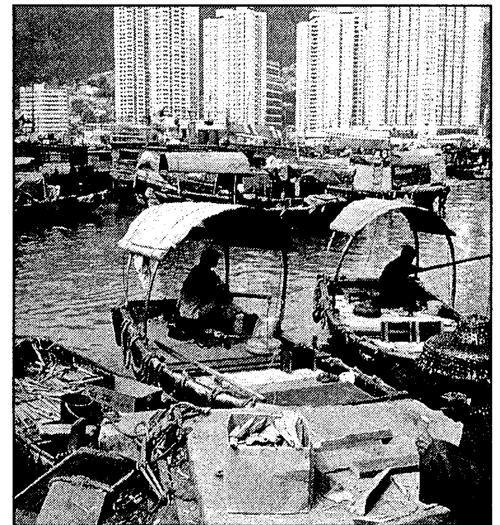
Однако, если Япония зайдет слишком далеко, то это создало бы такие трения в японо-китайских отношениях, которые негативно повлияли бы на возможность создания стабильных американо-китайских отношений. Но если к этому процессу отнестись ответственно, если Европа объединится, если ЕС и NATO расширятся, если американо-китайские отношения станут более кооперативными, если возникнет политическая ответственность за судьбу Среднего Востока и Персидского залива, если Россия осознает, что ее единственный удел — не восстановление империи, заявляющей права на статус мировой державы, а осознание себя частью тесно интегрированной Европы (что даст россиянам возможность стать истинно демократическим и современным обществом), – лишь тогда появятся задатки того, что постепенно создаст альтернативу нынешней, уникальной фазе американского господства.

Вторая великая перемена – то есть окончание глобального идеологического раздела – также поднимает сложные, и, возможно, более комплексные темы. На сегодняшний день существует основное (пусть даже и ритуальное) соглашение о том, что понятия демократии и прав человека являются отправным пунктом политической организации, при наличии некоторой формы свободного рынка с переменной степенью общественной ответственности, основанной на частном предпринимательстве как базисе экономической активности. Действительно, можно обсуждать третий путь, или путь номер два с половиной, но эти дебаты по большому счету несущественны. На коротком промежутке времени основные вопросы, касающиеся социальной организации, уже решены.

Но в мире, в первую очередь среди его наиболее современных обществ, растет сомнение, касающееся различных тем, которые с большой вероятностью будут очень спорными. В двадцатом столетии преобладали дебаты о социальной организации условий жизни человека, которые основывались на альтернативных концепциях истории или даже человеческой личности. Теперь, я полагаю, мы стоим у истоков больших дебатов по вопросу личностного измерения человеческой жизни.

Нацисты и коммунисты являли пример человеческого высокомерия, когда полагали, что политическими средствами можно создать человеческую утопию. Мы можем стоять у порога еще большего высокомерия, но, возможно, проявившегося спонтанно, а не по политической директиве. Оно обещает быть более неконтролируемым и динамичным. Оно будет означать не преднамеренное использование власти, а, скорее, использование на спонтанной основе расширяющихся научных возможностей для трансформации, создания человеческой личности. В совокупности, это означает новую эру человеческих отношений.

Достаточно взглянуть на темы, начинающие возбуждать политические дискуссии в развитых обществах: контроль рождаемости, контроль смертности, увеличение продолжительности жизни, меры по здравоохранению, пластические операции, пересадка мозга, синтез человеческого и искусственного интеллекта. Мы способны охватить все эти темы; всеми ими занимаются так или иначе, но без какого-либо базисного критерия, направляющего их приложения. В философском смысле мы запутались, в религиозном смысле – чувствуем себя неуверенно.

Опасность заключается не только в бесконтрольных изменениях с непредсказуемыми последствиями, но также в создании все большего разрыва в условиях жизни человека между обществами, в которых эти потенциальные возможности будут применяться в широком масштабе, и обществами, испытывающими нехватку средств для их приложения. В совокупности, это может создать новое неравенство в условиях жизни, которое измеряется не неравенством в доходах (явившемся последствием Промышленной Революции, на которую ответил марксизм), но будет неравенством в условиях жизни органического типа. Это поставит серьезные проблемы перед миром, который в данном случае также становится еще более разделенным с точки зрения доходов.

Посмотрите на доклад ООН о человеческом развитии за 1998 год, предоставляющий некоторые статистические данные об экономическом неравенстве в условиях жизни:

Три самых богатых человека в мире имеют совокупное личное достояние, превышающее ВВП взятых вместе 48 наименее развитых стран.

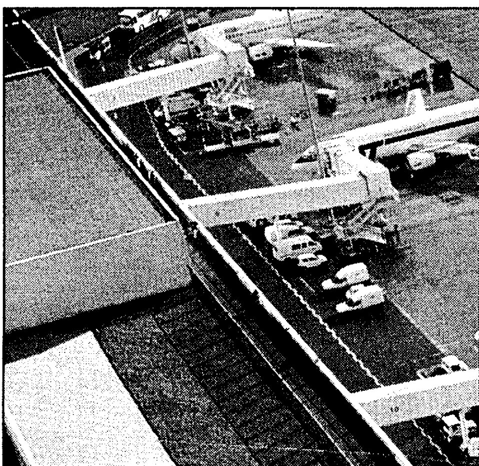
Американцы тратят на косметику 8 миллиардов долларов в год. По оценкам ООН, 6 миллиардов долларов в год хватило бы для того, чтобы дать каждому в мире начальное образование.

Европейцы тратят на мороженое 11 миллиардов долларов в год, в то время как 9 миллиардов долларов, предоставленных ООН, вполне хватило бы на то, чтобы обеспечить чистой водой и безопасной канализацией всех нуждающихся.

Американцы и европейцы тратят 17 миллиардов долларов на корм для домашних животных; если увеличить гуманитарную помощь до 13 миллиардов долларов, то можно было бы предоставить элементарную медицинскую помощь и накормить всех нуждающихся по всему миру.

225 самых богатых людей мира имеют совокупное состояние в более чем 1 триллион долларов, а из 4,4 миллиардов человек, проживающих в развивающихся странах, у 3/5 нет доступа к безопасной канализации, у 1/3 нет доступа к чистой воде и у 1/5 нет доступа к медицинскому обслуживанию.

Эта революция во внутренних обстоятельствах нашего существования, которая непредсказуема по размаху и неопределена по направлению, происходит путем установления раскола в материальном существовании человечества. Я полагаю, это ставит перед будущим серьезные вопросы. Двадцатое столетие было преступным столетием, выражаясь языком идеологических дебатов и политических высказываний. Между прочим, оно началось с огромной волны оптимизма. В то время как мы вступаем в новое столетие, я считаю, что нам следовало бы – именно из-за победы в 1989 году – позаботиться о том, чтобы сделать реалистичную и философски взвешенную оценку проблем, с которыми все вместе мы можем вскоре столкнуться. ■

Зачышчаны пляц ці Магіла Невядомага?

Падобна на тое, што знесены на праваслаўныя Каляды помнік архітэктуры 18 - 19 стст. на плошчы Свабоды ў Мінску не даравау сваім крыўдзіцелям

Юры МАТУЛЕВІЧ

НАША СВАБОДА ў нумары за 1 сакавіка апублікавала артыкул Ул. Дзянісава «Купка чыноўнікаў зачышчае Мінск» пра здзейснены на Каляды знос архітэктурнай каштоўнасці на плошчы Свабоды (дамы № 19 – 21) і пастанову Мінскага гарвыканкама аб увекавечанні гэтай акцыі вандалізму ўзвядзеннем памятнага знака за кошт падаткаплацельшчыкаў. Названыя будынкі два стагоддзі замыкалі плошчу і прыкрывалі сабой бернардзінскі касцёл, пераасвячоны ў 1863 годзе ў царкву. Пасля канчатковага і беспаваротнага зносу гэтых дамоў «рэстаўратарамі» з ААТ «Стары Менск» былы касцёл бернардзінцаў, а зараз кафедральны сабор св. Духа, стаў бачны здалёк і атрымаў перад сабой пляцоўку. На месцы руінаў, згодна з узгаданай вышэй пастановай, пачалося добраўпарадкаванне: туды завезлі плітку, экскаватары вычэрпвалі лішкі смецця, бульдозеры зараўноўвалі рэшткі фундаментаў з зямлёй. Хутка Пасха, і, відаць, гарвыканкам і «Стары Менск» спяшаліся зрабіць Маскоўскаму патрыярхату і беларускаму экзарxату пасхальны падарунак. А можа і не стараліся, а проста выканаўца — трэст №4 будаўнічага ўпраўлення №8 — вытрымліваў вытворчую дысцыпліну. Хутчэй зробіш — больш заробіш...

Аднак нечакана экскаватар сваім нязграбным каўшом вывернуў з зямлі нечыя косткі і чарапы. Зразумела, што такая знаходка радасці не дае, бо невядома, што з ёй рабіць. Калі вывезці куды за горад, дык будзе злачынства. А калі выклікаць пракуратуру, дык па справе знаходкі будзе ўзбуджаная крымінальная справа, распачнуцца дадатковыя раскопкі, вытворчыя працэсы на пэўны час будуць спыненыя, а нявыкананы аб'ём работ не аплачваецца і да т.п. Пазбегнуць такога клопату, бясспрэчна, лепш.

Аднак людзі, якія даведаліся пра знаходку ад рабочых, падзяліліся незвычайнай навіной са сваімі знаёмымі з зацікаўленых (ці незацікаўленых) арганізацыяў. Увага афіцыйных наведвальнікаў месца ўстаноўкі «памятнага знака» ахалодзіла апавядальныя настроі будаўнікоў. Нават у тлумачэннях двойчы адбыліся загадкавыя змены. Спачатку ў адносінах накірунку: нібыта экскаватар костак і чарапоў не вырываў, а прыехалі яны на самазвале з зямлёй, якой засыпалі скляпенні. Зразумела, што гэтакая інтэрпрэтацыя была не з лепшых, бо ўзнікала пытанне: дзе ж узялі такі незвычайны прывазны грунт і ці адвезлі чарапы на тое месца, адкуль прывезлі, бо інакш там узнікне недакамплект? Наступным днём кардынальна змяніўся змест аповяду: ніякіх костак і чарапоў ніхто не бачыў, нічога такога экскаватар з зямлі не даставаў, пра што сведчыць пратакол, падпісаны адказнымі асобамі, і таму спыняць работы няма ніякіх падставаў, а косткі і чарапы на месцы зруйнаванага дома — такім чынам, плён прымхаў. Прадстаўнік упраўлення культуры Мінгарвыканкама пры знешнім аглядзе месца падзеі ніякіх разыходжанняў з тэкстам пратакола не заўважыў – усё чысценька пасыпана жоўтым пясочкам.

Рабочы план не зламаўся, гаркамаўская пастанова ўвасобіцца ў гарадскую рэальнасць, і ўсё будзе адпаведна праекта, ладна, сціпла, як і мае быць.

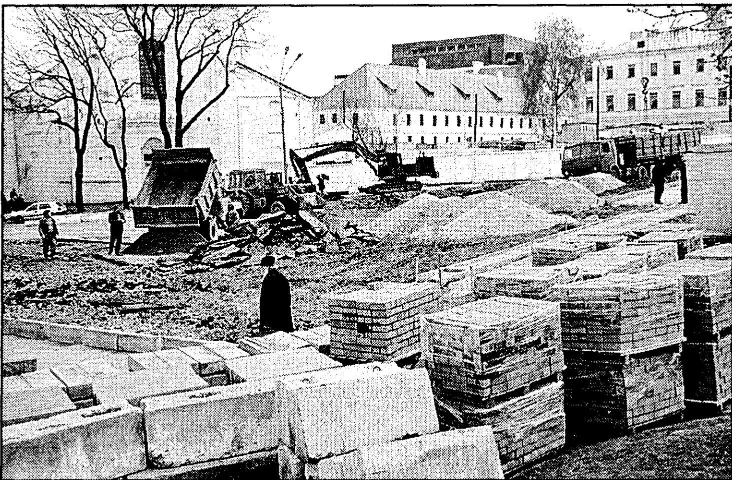
Але, ведаючы, што ў нас пазначанае на паперы не заўжды адпавядае рэчаіснасці і што дыму без агню не бывае, неяк не верыцца ў апошнюю, афіцыйную версію. Пракуратура не працавала, хоць нават цень такіх чутак павінен быў прымусіць органы праверыць іх карані.

Пад імі можа быць вельмі трагічная глеба. У гэтым зруйнаваным будынку, як і ў прылеглых, у гады Айчыннай вайны месцілася гестапа. Тут катавалі падпольшчыкаў. Тут сустрэлі сваю смерць многія антыфашысты. На будынку №7, які выходзіць на плошчу Свабоды, ёсць дошка, якая ушаноўвае памяць Героя Савецкага Саюза Фрыца Шменкеля, закатаванага недзе тут у гестапаўскіх сутарэннях. Магілы падпольшчыкаў і партызанаў, якія сустрэлі тут смерць, невядомыя. Не выключана, што яны былі пахаваныя ў якой яме, адрытай побач з домам. Магчыма, што гэтакае захаванне і зачапіў коўш. Бясспрэчна, што абнародаванне гэтага факта стварыла б непрыяльныя ўмовы для планавага працягу работ.

Паколькі гэтая невядомасць захоўваецца, дык і прыкрытае пліткамі месца будзе захоўваць загадку: засталіся там астанкі невядомых людзей ці не? Ці, магчыма, гэта астанкі Фрыца Шменкеля ці каго іншага з герояў мінскага падполля, а людзям прыйдзецца па іх захаванні хадзіць? Ці не прыйдзецца пазней падымаць гэтую плітку, каб дэталёва высветліць, праўду ці няпраўду несла першапачатковая інфармацыя. Ці не прыйдзецца там ставіць памятны знак зусім іншага кшталту, чым запланаваў гарвыканкам з прыязнасці да рэстаўрацыйных подзвігаў «Старога Менска». Зараз ніякае сцверджанне не можа мець пэўнасць. Дзівы, якія атачаюць атрыманне статусу помнікаў рознымі навабудамі ў раёне мінскага Верхняга горада, падказваюць, што не зашкодзіла б правесці незалежную праверку. Каб не атрымалася так, што праваслаўныя вернікі паблізу бажніцы будуць наступаць на зроўненую з зямлёй Магілу Невядомага. Можа, гэта не менш важна, чым добраўпарадкаванне прылеглай да сабора тэрыторыі напярэдадні Пасхі. За Пасхай прыйдуць 55-я ўгодкі Перамогі, калі будуць узгадваць тых, хто перамог фашызм, і неяк не надта прыдатна да гэтага свята будзе прыгажэць цэментная плітка над месцам неразгаданай загадкі.

Зруйнаваны праз чыноўных вандалаў помнік нагадаў пра сябе, і ў гэтым, кажучы ўзнёслай мовай, безумоўна, ёсць Божая воля. Бо жорсткая зачыстка архітэктурных помнікаў горада, якую зведаў Мінск, не ўкладваецца ў межы здаровага глузду. Знос гэтага будынка папоўніў шэраг здзекаў з помнікаў гісторыі, якія адзначаны, прыкладам, зносам будынка старой бані каля маста цераз Свіслач, у якой друкавалася падпольная «Звязда», ці будынка, у якім быў выкананы прысуд гаўляйтэру Кубэ, не кажучы ўжо пра тыя паркі і скверы, якія ўтвораныя на месцы Старажоўскіх, Нямецкіх, Габрэйскіх, Залатагорскіх могілак.

Рызыкоўна разбураць тое, што патрабуе пашаны ці хоць бы павагі. Бо лёгка зарабіць славу далакопаў гісторыі і культуры. І сны могуць стаць жахлівымі, калі раптам прачнецца і возьмецца за сваю справу сумленне. ■

Фота Ул. ШЛАПАКА

ГОЛАСНА

Свободу НАШАЙ СВАБОДЗЕ, волю «Народнай волі»!

Вера КУЗНЕЦОВА,
27 лет, математик

Я прекрасно осознаю, в какое время и где живу. Что, если на дворе эпоха «рыночного социализма», то нечему особо удивляться. Но все же хочется, чтобы, кроме «социализма», было бы хоть немного «рынка». Пусть хоть бумажного.

Вот я, например, не могу свободно, в удобное для меня время купить такие газеты, как НАША СВАБОДА или «Народная воля». Да что там про независимую белорусскую прессу говорить, когда невозможно, если не посуетиться, добыть, скажем, московские «Труд-7» или «Известия». Казалось бы, если есть спрос на эти газеты, то киоскеры должны бы радоваться и стремиться продать их как можно больше, чтобы удовлетворить своих покупателей и самим заработать. Но не тут-то было. Оказывается, жить по законам рынкам государственным торговцам периодическими изданиями не выгодно. Продавщица киоска, который расположен возле моего дома, честно призналась, что она сама предпочитает читать неангажированные государством наши и российские издания, но заказать их в большом количестве не может, так как в этом случае государственная пресса мертвым грузом осядет на прилавке. Люди спрашивают «Свободу» или «Волю», а поскольку они в киоске не залеживаются, то многие, махнув рукой, берут-таки «Советскую Белоруссию» или «Народную газету».

Получается полный абсурд: мало того, что я как налогоплательщик дотирую государственные газеты и журналы, давая им возможность держать относительно невысокую подписную и розничную цену, так меня еще и принудительно заставляют иметь их в качестве единственного источника информации! А как же звучащие постоянно на всех уровнях заверения, что приоритет должен отдаваться конкурентно способной продукции?

Между прочим, сама я читаю как оппозиционную прессу, так и проправительственную, так как мне, чтобы осмысленно судить о событиях, нужен весь объем информации. Но все идет к тому, чтобы лишить общество альтернативной точки зрения. А как можно иначе расценить, если частных распространителей независимых изданий принудительно выпихнули из метро и прочих общедоступных мест, а в киосках «Белсоюзпечати» больше 2-х экземпляров НАШАЙ СВАБОДЫ не бывает? Да и то не во всех. А киоскеры «Белпочты», похоже, вообще о такой газете не знают. Это разве рыночная конкуренция? По-моему, это насмешка!

А ведь раньше чиновники гордились «свободой слова», в качестве козыря выставляя факт продажи газеты «Свобода» «даже в здании администрации президента». Больше козырять не перед кем? Или, может быть, там эта газета и сейчас продается? Если так, то я рада за администрацию, но очень хочется порадоваться иногда и за себя. ■

ВЫСТАВЫ

Национальная природа искусства

Татьяна НОВИКОВА

3-4 апреля в Познани состоялся фестиваль современного белорусского искусства под интригующим названием «Описание одного места». Такой фестиваль проходит в Польше впервые. Это событие вызвало бурную реакцию в художественных кругах Познани и не только. Нужно заметить, что там всегда сопереживали происходящему в Беларуси, наша жизнь для них – предмет живого интереса.

Познанский фестиваль белорусского искусства можно назвать самым динамичным — он длился 2 дня и готовился около месяца. Что удивительно, за короткое время кураторы и художники успели сделать новые вещи специально для него. Конечно же, его успех был предопределен именами участников, а они хорошо известны – Алесь Пушкин, Артур Клинов, Вячеслав Иноземцев, Галина Яромина, Василий Васильев, Сергей Бабарико, Сергей Жданович и другие. Кураторами выступили Ирина Бигдай, Роман Сороко, Кшиштоф Козакевич и Роман Тротюк. Организатор-принимающая сторона – познаньская галерея «Арсенал».

Любопытно, что эту масштабную акцию — все-таки было представлено национальное современное искусство — инициировал и организовал брестский художник Роман Тротюк. К этому времени он уже сделал международный фестиваль современного искусства в Бресте и, в общем, известен как деятельный художник и студент Познаньской академии искусств.

За необычным названием «Описание 1 места» скрывалась простая задача: представить образы родных мест. Жанры были ограничены перформансом (художественным действием) и инсталяцией (объектом). Замечу, об изобразительности речи нет — все работы далеки от какой-либо буколики. Образ трудового народа, однако, встал в полный рост. Разумеется, в перформансе Алеся Пушкина «Новый белорусский партизан». Художник лубочного вида превращается в партизана с секирой и обратно при несколько забавных и даже загадочных обстоятельствах.

Были попытки конвертировать родные образы в мягкую валюту. Акция Артура Клинова «Беларускі кірмаш» свелась к банальной торговле гордостью национальной промышленности с бытовым акцентом. Речь идет о памятных нам с детства кошелках для картофеля, вантузах, пластмассовых держателях на 30 яиц, граненых стаканах, грубом хозяйственном мыле и даже раритетных шкатулках из «мест не столь отдаленных». Герой этого перформанса приезжает с благородной миссией – «укрепить прямые хозяйственные связи на местах». Наиболее ценное из того, что он привозит с собой, – это портреты главы своей страны, рамой которому служили самые разнообразные стульчики – деревянные, пластмассовые и, кстати, фанерные.

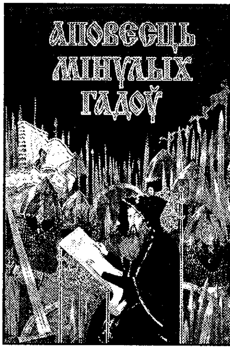
Что бы не говорили о белорусском современном искусстве, познаньская публика успела оценить его легкость, выразительность и, я надеюсь, талантливость. ■

КНІГАРНЯ

«Ад тваіх прашчураў – тваім нашчадкам»

Канстанцін СУРЫН

Аповесць мінулых гадоў. Мінск. «Кавалер Паблішэрс», 1999.

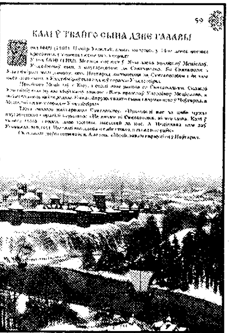

На самым пачатку XII стагоддзя манах Кіева-Пячэрскага манастыра Нестар запісаў на пергаменце сабраныя паданні і пераказы падзеяў усходнеславянскай мінуўшчыны. Створаны ягонай рукой летапіс знік, а засталася ў культурным спажытку копія, перапісаная трыма гадамі пазней (1116) Сільвестрам, ігуменам кіеўскага манастыра св. Міхаіла. Летапіс атрымаў назву «Аповесць мінулых гадоў» і ўвайшоў як фундамент ва ўсе наступныя летапісныя зводы. Праца Нестара і

Сільвестра скарыстоўваецца і сённяшнімі гісторыкамі ў дасследаваннях беларускай, украінскай, рускай старажытнасці. Пра Нестара ўсе мы добра ведаем дзякуючы сюжэтам з паэзіі і выяўленчага мастацтва. Сам тэкст створанай ім першай усходнеславянскай хронікі вядомы менш, галоўным чынам па пераказах школьных падручнікаў. Гэта адтуль мы памятаем паданне пра кіеўскую княгіню Вольгу, якая адпомсціла драўлянам за забойства мужа, пра Барыса і Глеба, пра князёўну Рагнеду. Мала хто чытаў «Аповесць», нават тыя ўрыўкі, якія датычаць сівой беларускай даўніны.

Вельмі прыязны да дзяцей і, што больш важна, таленавіты пісьменнік Уладзімір Ягоўдзік зрабіў пераклад «Аповесці» ў беларускай мове, уклаўшы змест з разлікам на юнага чытача. Са старонак выдадзенага перакладу паўстае тое, што 900 гадоў таму натхнёна запісваў пра нашых продкаў летапісец Нестар у цішы сваёй келлі пры цьмяным святле лучыны. Праз такі неагляд-

КАЛІ Ў ТВАЙГО СЫНА ДЗВЕ ГАЛАВЫ

ны час яго апавяданні ажываюць не толькі перад нашым духоўным зрокам, але і жывымі фарбамі на старонках кнігі.

Выданне адзначанае добрым густам. На жаль, аднакалерны друк газеты не можа перадаць прывабнасць малюнкаў, якія выканаў мастак Павел Татарнікаў. У кнізе прадумана і вытанчана выкананы ўсе элементы багатага выдання – шматколерныя форзацы, авантытул, калон-цыфры. Малюнкі спалучаюць сімвалізм з дакладнасцю дэталяў, іх вобразны лад захоўвае нашу старадаўнюю кніжную традыцыю.

Гэтае падарункавае выданне адрасаванае дзецям малодшага і сярэдняга ўзросту, але, як слушна заўважае ў прадмове Уладзімір Ягоўдзік, летапісныя паданні і легенды павінны ведаць і дарослыя, «кожны, хто лічыць сябе адукаваным чалавекам» Лепш, зразумела, калі такая адукацыя пры-

БУДЗЕ ГЭТА МАЦІ ГАРАДОЎ РУСКІХ

ходзіць да чалавека ў дзяцінстве. Маючы такую кнігу, проста выправіць заганы сваёй адукацыі.

Выдавецкая суполка «Кавалер Паблішэрс», якая здзейсніла выданне, заслугоўвае разам з аўтарам і мастаком павагі за духоўны клопат аб нашых дзецях. Мець такую багатую кнігу ў хатняй бібліятэцы – не толькі карысна, гэта і прыемная даніна памяці людзям, якія яе стваралі, якія стараліся зазірнуць у будучыню і думалі пра нас, далёкіх нашчадкаў, якія будуць жыць у 7598 годзе па візантыйскім леталічэнні, якім карыстаўся летапісец, а ён пісаў у 6624. Апошні радок кнігі перадае зварот манаха Сільвестра: «А хто чытае гэту кнігу, памаліся за мяне». Лепшай малітвы, чым добрая памяць, няма. ■

Семья, работа и государство в новой экономике

Патриция ХЬЮИТТ, государственный министр Великобритании в Департаменте торговли и промышленности

Десять лет тому назад Маргарет Тэтчер и прочие неолибералы объявили о том, что рынки одержали решительную победу в борьбе с понятием коллективизма. Как неудачно выразилась госпожа Тэтчер, «не существует такой вещи как общество». Но если она и делала такие заявления, то даже тем британским консерваторам, которые поддерживали госпожу Тэтчер, становилось очевидным, что неолибералы совершенно позабыли о зависимости рынков от нерыночных институтов. Они зависят от доверия, они зависят от стабильной и надежной политической и правовой системы. Они также зависят от семьи и сообществ, внутри которых формируется доверие и создается человеческий капитал. Как подтверждает растущее число трудов по современной экономике, если рыночная экономика собирается процветать, то инвестиции в общественный капитал столь же важны, как и капиталовложения в ценные бумаги.

Человеческий капитал формируется в первую очередь внутри семьи. Поэтому если мы серьезно относимся к человеческому капиталу, и если мы серьезно относимся к нашим обязательствам по отношению к общественным институтам, то мы нуждаемся в такой политике, которая позволяет даже самым неблагополучным семьям дать своим детям хорошее жизненное начало.

Многие бывшие типичными для нашей промышленной экономики специальности, которые обеспечивали миллионам рабочих гарантированную занятость и позволяли содержать семью (такие, как квалифицированный физический труд в угледобывающей, сталелитейной, строительной промышленности и в вооруженных силах), исчезли, или, по меньшей мере, их число резко уменьшилось.

Первой характерной чертой нового рынка труда является падение числа рабочих мест на производстве и в сфере физического труда и соответствующий рост занятости в сфере обслуживания.

Вторым изменением природы труда является рост занятости среди женщин параллельно с падением занятости среди мужчин, хотя к Британии, несомненно, это относится с оговорками; рост женской занятости, который был особенно заметен в последние лет двадцать, почти полностью ограничивался женщинами с более высоким уровнем образования.

Третьей характерной чертой является увеличивающаяся отдача человеческого капитала и факт роста заработков людей нужных профессий одновременно с падением заработков находящихся на нижней ступени.

В-четвертых, меняется природа навыков, требуемых в новой экономике, — нужен не просто высокий интеллект, креативность и техническая изобретательность, но также предпринимательские способности, так называемые «мягкие навыки», способность трудиться совместно с другими людьми на тех должностях, где очень важна забота о клиентах. В этих секторах число занятых быстро растет, и в них требуются способности, очень отличающиеся от тех, что были нужны в старой промышленной экономике.

Аналогичная тенденция также существует внутри семьи. В прошлом люди были либо женаты, либо не женаты, женатые — с детьми, неженатые — без детей. Сегодня мы должны признать существование целого спектра взаимоотношений (что до некоторой степени зависит от страны). Великобритания, в которой уровень подростковой беременности является наивысшим в Европе, служит исключительным примером изменения семейных отношений. Но в большинстве индустриальных стран изменения последовательно идут в одном направлении: больше случаев раздельного проживания супругов, больше разводов, больше повторных браков, больше сожительств, больше внебрачных детей, больше матерей-одиночек.

Никакое правительство не может заставить людей вернуться к старым семейным формам. Процесс индивидуализации и приверженность индивидуальной свободе зашли слишком далеко. Даже если мы бы и хотели, этот процесс нельзя было бы обратить. Более многообещающее направление деятельности правительства — сосредоточиться на отношениях родителей и детей, найти более эффективную правовую основу, но, главное, систему социальной поддержки, которая дает родителям возможность исполнить долг, присущий отношениям с детьми. Мы также должны осознать, что бедность, так часто проистекающая из отсутствия в семье одного из родителей, обычно отца, является разрушительной для жизненного успеха ребенка.

Современный рынок труда характеризуется всевозрастающим влиянием образования на шансы индивидуума получить хорошую работу и заработок, это влияние приумножается женитьбой и партнерством по той простой причине, что люди выбирают партнеров со сходным образованием. Если мужчина работает, то его партнер, вероятно, также работает. Когда он находится без работы, то вероятность того, что его партнер безработный, высока. Таким образом, существует расту-

щая пропасть между обеспеченными работой семьями, в которых заняты оба, и лишенными работы семьями, где вообще никто не работает.

Перспективы для детей безработных ужасающи. Три года тому назад один из трех детей в Британии вырастал в условиях нищеты. Более устрашающие условия преобладали в Соединенных Штатах Америки. В наиболее динамичной экономике в мире, двигателе создания рабочих мест и предприятий, виды миллионов семей, в особенности семей негритянского рабочего класса внутренних городов, на жизнь, свободу и поиски счастья ежедневно подвергались опасности. Так что у рынка может не быть врагов, по крайней мере в старом смысле, но у него, несомненно, есть жертвы.

По всей Европе нам нужно увеличить эффективность рынков товаров, рабочей силы и капитала, мы нуждаемся в улучшении приспособляемости наших рынков труда для того, чтобы гарантировать, что наши национальные системы образования и обучения эффективно стимулируют предпринимательство, что они создают более интегрированные рынки капитала, и что они поддерживают малый и средний бизнес, в котором сосредоточено создание рабочих мест.

В этом состоит важная связь между социальной справедливостью и экономическим динамизмом. Динамичная экономика будет постоянно создавать новые предприятия и новые рабочие места. Имея восемнадцать миллионов безработных в Европе, мы можем убедиться, насколько далеко нам надо продвинуться вперед в деле создания такой экономики.

В то же самое время в нашем видении общественной сплоченности не может быть места идее того, что миллионы наших сограждан должны остаться за бортом. Поэтому, в то время, как экономическая реформа генерирует новые рыночные возможности, социальная реформа должна гарантировать, чтобы люди в наиболее неблагополучных сообществах и семьях могли бы ими воспользоваться. Речь идет о воспитании способности людей учиться, зарабатывать, обеспечивать себя и делать накопления.

Каждая страна создаст свое собственное современное государство всеобщего благосостояния, отвечающее его собственным традициям и сильным сторонам и имеющее дело с его собственными индивидуальными проблемами. В Британии это означает радикальное повышение стандартов школьного обучения. Это означает создание системы пожизненного обучения, дающей второй, третий, четвертый шанс людям, не получившим от школы того, что им требовалось, или просто нуждающимся в обновлении своих навыков. Это означает осуществление программ, направленных на повторную интеграцию в общество миллионов людей, оставшихся без работы: безработной молодежи, матерей-одиночек, растущего числа инвалидов или людей, страдающих от некоторых заболеваний, людей в возрасте за 50.

Мы ввели минимальную заработную плату, которая никогда ранее не существовала в Великобритании. Но мы также создали новую систему налоговых кредитов, налогового кредита для работающей семьи, который смещает акцент в системе льгот с поддержки безработных на то, что даже на низкооплачиваемой работе зарплата обеспечит прожиточный минимум.

Мы более не живем в биполярном мире: капитализм или коммунизм, государственный сектор или частный, правительство или рынок. Мы привыкли думать, что частью этого черно-белого мира был выбор между динамичной экономикой и справедливым обществом. В условиях глобализации такой выбор неправилен. ■

Галоўны рэдактар
Павел ЖУК

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі.
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец – рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічнай фабрыцы «Чырвоная зорка»
(г.Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3) Заказ 1766 Нумар падпісаны ў друк 17/04/2000 (15:00) Наклад – 6.990